

Sonkajärven lukion opetusuunnitelma 2021

Nimi	Sonkajärven lukion opetusuunnitelma 2021
Kunta	Sonkajärvi
Koulu	Sonkajärven lukio
Hyväksymispäivämäärä	8.6.2021
Pdf luotu	28.5.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	4
2.2. Arvoperusta.	4
3. Opetuksen toteuttaminen.	7
3.1. Opintojen rakenne.	7
3.2. Oppimiskäsitys.	7
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	8
3.4. Toimintakulttuuri.	9
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	11
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	11
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	15
4.1. Ohjaus.	15
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.	19
4.3. Opiskeluhoolto.	22
4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.	22
4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.	24
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.	45
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	47
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	50
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	50
5.2. Opintojakson arviointi.	51
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	51
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	52
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	52
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	53
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	53
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	54
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	55
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	56
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	57

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	57
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	60
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	62
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	62
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	63
7. Oppiaineet.	67
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	67
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	68
Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1ÄI1).	70
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1).	70
Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4).	72
Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5).	73
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8).	74
Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9).	75
Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10).	76
Lukutaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11).	77
Kirjallisuus 3, 2 op (ÄI12).	78
Näyttämötaide, 2 op (ÄI13).	79
Luku-laudatur, 2 op (ÄI14).	80
Tekstilajit ja monilukutaito, 2 op (ÄI15).	81
Suomen kielen johdantokurssi, 1 op (ÄI16).	82
Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI17).	83
Kieli- ja tekstitietoisuus ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI02ÄI06).	84
Vuorovaikutus, 2 op (ÄI03ÄI07).	85
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	86
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21).	89
Kieli- ja tekstitietoisuus ja kirjoittaminen, 2 op (S22).	90
Kirjallisuus 1, 2 op (S23).	91
Tekstien tulkinta 1, 2 op (S24).	92
Vuorovaikutus S25, 2 op (S25).	93
Kirjallisuus 2, 2 op (S26).	94
Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S27).	95
Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (S28).	96
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S29).	97
7.2. Biologia (BI).	98
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	100
Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2).	102
Ekologian perusteet, 1 op (BI2).	103

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3).	105
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	106
Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	107
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	109
Erätaidot, 1 op (BI7).	111
Biologian kertausopintojakso, 1 op (BI8).	112
Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2).	113
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1).	113
7.3. Elämänkatsomustieto (ET).	113
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01).	115
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02).	116
Kulttuurit, 2 op (ET03).	118
Katsomukset, 2 op (ET04).	119
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET05).	120
Tulevaisuus, 2 op (ET06).	121
7.4. Filosofia (FI).	123
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01).	125
Etiikka, 2 op (FI02).	126
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03).	127
Totuus, 2 op (FI04).	128
7.5. Fysiikka (FY).	129
Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2).	131
Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (Fy1).	132
Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (Fy2).	133
Energia ja lämpö, 2 op (Fy3).	134
Voima ja liike, 2 op (Fy4).	135
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (Fy5).	136
Sähkö, 2 op (Fy6).	137
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (Fy7).	138
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (Fy8).	139
Fysiikan kertausopintojakso, 2 op (Fy9).	140
Fysiikan lisäopintojakso, 2 op (Fy10).	140
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1).	141
7.6. Maantiede (GE).	141
Maailma muutoksessa GE1, 2 op (GE1).	143
Sininen planeetta GE2, 2 op (GE2).	145
Yhteinen maailma GE3, 2 op (GE3).	146
Maantieteen kertausopintojakso, 1 op (GE5).	148

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta GE4, 2 op (Ge4).	149
HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1).	150
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1). . .	151
7.7. Historia (HI).	151
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	153
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	155
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	156
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	157
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	158
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	160
HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1).	161
7.8. Kemia (KE).	161
Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2).	164
Kemiaa kaikkialla, 2 op (KE1).	164
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE2).	165
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE3).	166
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE4).	167
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE5).	168
Kemian kertausopintojakso, 1 op (KE6).	170
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1). . .	170
7.9. Uskonto (KT).	170
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	172
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01).	172
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02).	174
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03).	175
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04).	176
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05).	177
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06).	178
Uskonnon kertausopintojakso, 1 op (UE08).	179
Uskonnot elokuvissa, 2 op (UE09).	179
Uskonto mediassa, taiteessa, populaarikulttuurissa ja tiede, 4 op (UE7UE5UE6).	180
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	182
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO01).	182
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO02).	183
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO03).	184
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04).	185

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO05).	187
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06).	188
7.10. Kuvataide (KU).	189
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	191
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	193
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	196
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	198
Maalauksen työpaja, 2 op (KU5).	201
Valokuvauksen työpaja, 2 op (KU6).	202
Plastisen työpaja, 2 op (KU7).	204
Piirustus ja grafiikka -työpaja, 2 op (KU8).	205
Museopassi, 2 op (KU10).	207
7.11. Lukiodiplomit (LD).	208
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	209
Liikunnan lukiodiplomi (LILD4), 4 op (LILD4).	210
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MuLD6).	211
7.12. Liikunta (LI).	211
Energiaa liikunnasta, 2 op (LI1).	213
Aktiivien elämä, 2 op (LI2).	214
Uudet liikuntamuodot, 2 op (LI3).	216
Wanhoiden tanssit, 2 op (LI4).	217
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	218
Luovasti liikkuen, 2 op (LI6).	220
Palloilu, 2 op (LI7).	220
Talviliikunnan opintojakso, 1 op (LI8).	222
Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1).	222
7.13. Matematiikka (MA).	222
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	225
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	225
Geometria, 2 op (Maa3).	226
Analyttinen geometria, 3 op (Maa4).	227
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (Maa5).	228
Derivaatta, 3 op (Maa6).	229
Integraalilaskenta, 2 op (Maa7).	230
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (Maa8).	231
Talousmatematiikka, 1 op (Maa9).	232
3D-Geometria, 2 op (Maa10).	233
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (Maa11).	234

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (Maa12).	235
Pitkän matematiikan kertausopintojakso, 2 op (Maa13).	236
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	236
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	236
Geometria, 2 op (MAB3).	237
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	238
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	239
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6).	240
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB7).	241
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB8).	242
Lyhyen matematiikan kertausopintojakso, 1 op (MAB9).	243
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	244
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1).	244
Matematiikan tekniset työvälineet, 1 op (MAY15).	245
7.14. Musiikki (MU).	246
Intro- kaikki soittamaan ja laulamaan, 2 op (MU1).	248
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	249
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	250
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	252
Soita hatusta, 2 op (MU5).	253
Laulun iloa, 2 op (MU6).	254
Teoriasta tiedoksi ja taidoksi, 2 op (MU7).	255
Musiikin historiaa antiikista nykyyhetkeen, 2 op (MU8).	256
7.15. Opinto-ohjaus (OP).	257
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	259
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	260
Työelämään tutustuminen, 2 op (OP3).	261
Opiskelutaidot ja hyvinvointi, 1 op (OP4).	261
7.16. Psykologia (PS).	262
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01).	263
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02).	265
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03).	266
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04).	268
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05).	270
Psykologian kertausopintojakso, 1 op (PS06).	271
Psykologian tutkimusopintojakso, 1 op (PS07).	272
Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1ÄI1).	272
7.17. Terveystieto (TE).	272

Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1).	274
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	274
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	276
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	277
Terveystiedon kertausopintojakso, 1 op (TE4).	279
7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).	280
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	284
Ruotsin kielen niveltävä opintojakso, 1 op (RUB10).	284
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11).	285
Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12).	286
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13).	287
Ympäristömme, 2 op (RUB14).	289
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15).	290
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16).	291
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	292
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 1 op (RUB18).	293
7.19. Temaattiset opinnot (TO).	294
Monitaiteellinen projekti, 2 op (TO1).	294
Tieteidenvälinen projekti, 2 op (TO2).	295
Yrittäjyys tutuksi, 2 op (TO3).	297
Yrittäjyys-opintojakso, 2 op (TO4).	298
Taidetta kaikilla aisteilla, 2 op (TO5).	298
7.20. Vieraat kielet (VK).	299
7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	304
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1).	304
Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2).	306
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	307
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4).	308
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	310
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	311
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	312
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	313
Lukion englantiin valmentava opintojakso, 1 op (ENA9).	315
Kuuntelu- ja keskusteluharjoitukset, 2 op (ENA10).	315
Luovan kirjoittamisen opintojakso, 2 op (ENA11).	316
Kertaava opintojakso yo-kokeeseen osallistuville (ns. abien kertaus), 2 op (ENA12).	317
7.20.2. Saksa (SAB2).	318

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21).	318
Perustaso 1, 2 op (SAB22).	319
Perustaso 2, 2 op (SAB23).	321
Perustaso 3, 2 op (SAB24).	322
Perustaso 4, 2 op (SAB25).	323
Perustaso 5, 2 op (SAB26).	324
Perustason jatko 1, 2 op (SAB27).	326
Perustason jatko 2, 2 op (SAB28).	327
7.20.3. Saksa (SAB3).	328
Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31).	328
Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32).	329
Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33).	330
Perustaso 1, 2 op (SAB34).	331
Perustaso 2, 2 op (SAB35).	333
Perustaso 3, 2 op (SAB36).	334
Perustaso 4, 2 op (SAB37).	335
Perustaso 5, 2 op (SAB38).	336
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH).	338
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	340
Taloustieto, 2 op (YH2).	341
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	342
Lakitieto, 2 op (YH4).	344
7.22. Tietotekniikka (ATK).	345
Tietokoneen peruskäyttötaito, 2 op (AT1).	345
Ohjelmointi 1, 2 op (AT2).	345
Ohjelmointi 2, 2 op (AT3).	346
7.23. Luonnontieteiden yhteinen kokonaisuus (Luma).	346
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1). . .	346
7.24. Integraatio-opintojaksot.	347
Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2).	347
HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1).	348
Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1).	352
Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1). . .	354
Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1ÄI1).	355
8. Liitteet.	357
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	357
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	357

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	364
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	364
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	370
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	370
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	375
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . .	376

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämäniläisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Sonkajärven lukion opetussuunnitelmatyötä on valmisteltu seudullisena yhteistyönä. Sonkajärvi on ollut mukana Kohti uutta lukiota -hankkeessa yhdessä Iisalmen, Lapinlahden, Kiuruveden ja Vieremän kanssa. Opetussuunnitelmatyöhön valmistauduttiin yhteisillä Veso-koulutuksilla, jotka oli suunnattu koko opettajakunnalle. Hankkeen aikana koulutuksia on kohdennettu eri aineryhmille. Hankkeeseen kuuluvien lukioiden rehtorit ovat muodostaneet hankkeen ohjausryhmän, joka on koordinoinut opetussuunnitelmatyötä sekä hankkinut koulutusta. Rehtoreiden välisillä säännöllisillä kokoontumisilla on linjattu niitä seudullisia käytänteitä, jotka soveltuvat kaikille lukioille sekä edistävät lukio-opetuksen seudullista tarjontaa.

Sonkajärven lukion opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä koko opettajakunnan kanssa. Opiskeluhuollon ja oppimisen tuen osalta laatimisessa on ollut mukana oppimisen tuen ja opiskeluhuollon henkilöstö. Lukiolle on nimetty Lops-tiimi sekä Lops-koordinaattori, jotka ovat vastanneet keskeisimmästä opetussuunnitelmatyöstä, sen aikataulutuksesta ja lopullisesta ulkoasusta. Opiskelijoita on kuultu opetuksen käytännön järjestelyjen toteutuksen sekä sisältöjen osalta. Paikallisen opetussuunnitelman valmistuttua on huoltajilla ollut mahdollisuus kommentoida sisältöä.

Sonkajärven lukion opetussuunnitelman hyväksyy Sonkajärven kunnan sivistyslautakunta.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhoolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus

kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Sonkajärven lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta.

Sonkajärven lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä. Sonkajärven lukion opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista.

Sonkajärven lukio edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan oman yhteisön, suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa. Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Sonkajärven lukio on yhteisö, jossa eri taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sinnikkyyttä arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Sonkajärven lukion arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatus- ja koulutushaasteisiin.

Sonkajärven lukio on välittävä ja hyväksyvä lukio, jossa jokainen kohdataan omana itsenään.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Opintojaksot suositellaan suoritettavan järjestyksessä.

Tarkempi suoritusjärjestys kuvataan vuosittain opinto-oppaassa.

Muualla suoritettuja opintoja voidaan hyväksyä lukio-opintoihin, mikäli ne vastaavat lukio-opintojen tavoitteita, sisältöä ja kestoja. Näistä opinnoista tarvitaan todistus. Lopullisen päätöksen hyväksymisestä ja suorituslaajuudesta tekee rehtori.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisulla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestäväää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvuun aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään

yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolittietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määrääjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluysteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että

opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakoulut

Sonkajärven lukiossa pyritään järjestämään opiskelijalle mahdollisuuksien mukaan tilaisuus osallistua korkeakoulujen kurssitarjontaan jo lukioaikana. Tämä toteutetaan muun muassa ottamalla opinto-ohjauksessa esille niin sanottuja kurkistuskursseja korkeakouluihin. Opiskelijoita voidaan ohjata täydentämään lukio-opintoja yksilöllisen suuntautumisen, voimavarojen ja

vahvuuksien mukaisesti. Sonkajärven lukiossa pyritään lisäämään opiskelijoiden tietoa ja kokemusta korkeakouluista muun muassa vierailijoiden, vierailujen ja virtuaalisten aktiviteettien avulla. *"Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)"* Lukiolakiin viitaten opiskelijoille järjestetään mahdollisuus esimerkiksi tutustua yhteen tai useampaan korkeakouluun lukio-opintojen aikana. Vierailuja korkeakouluihin pyritään järjestämään.

Työelämä

Sonkajärven lukiossa opiskelijoita kannustetaan työelämään monipuolisesti. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan työelämäkokemuksia, jotka opettavat ja kannustavat ennakkoluulottomuuteen, oma-aloitteisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyön tekemiseen ja vastuullisuuteen. Sonkajärven lukiossa on TET-jakso, joka järjestetään mahdollisuuksien mukaan joka vuosi. Lisäksi on mahdollista valita NY24h-moduuli, tehdä vierailuja eri työaloille ja kutsua vierailijoita kertomaan työelämästä ja yrittäjyydestä. Sonkajärven lukio tekee yhteistyötä erityisesti lähialueen yrittäjien kanssa. Sonkajärven lukion tavoitteena on lisätä opiskelijoiden valmiuksia työelämään sekä rohkeutta toimia työelämässä ja oppia tarvittavia yhteistyötaitoja. Opettajakunnasta nimetään tarvittaessa yhteistyövastaava yritysmaailman yhteistyöhankkeisiin.

Kansainvälisyys

Sonkajärven lukiossa pyritään kansainvälisyyteen. Sonkajärven lukiossa opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan tilaisuus osallistua kansainväliseen yhteistyöhön, saada kokemuksia erilaisista kulttuureista ja pyrkiä edistämään vuorovaikutusta eri maiden opiskelijoiden kanssa. Sonkajärven lukiossa on järjestetty ja pyritään vastaisuudessakin järjestämään opiskelijoille vapaaehtoinen ulkomaan opintomatka. Sonkajärven lukion tavoitteena on lisätä opiskelijoiden kulttuuritietämystä ja kannustaa kansainvälisyyteen.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaa yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättyessä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Sonkajärven lukion ohjaussuunnitelma

Ohjauksen keskeiset käsitteet ja ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Ohjaustoiminta keskittyy opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemiseen, oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen vahvistamiseen ja elämän- ja urasuunnittelutaidoissa ohjaamiseen. Ohjauksen keskeisiä käsitteitä ovat muun muassa opinto-ohjaus, vertaisohjaus, esteettömyys (tuen tarve ja toteutus), saavutettavuus, sukupuolittietoinen ohjaus, nivel- ja siirtymävaihe ja ohjaus.

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön ja nuorisotoimen kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa myös lukiolaisia tarvittaessa.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolittietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä. Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia ja saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin. Hän suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään ja osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Opiskelija tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin ja oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan. Hän tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa ja oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä. Opiskelija harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan

ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa ja kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan. Hän toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua. Opiskelijan näkökulmasta ohjauksessa korostuvat oppiminen, osallisuuden kokemukset, oikea-aikainen tuki oppimisen ja muun elämän kysymyksissä kohdatuksi tuleminen ja mahdollisuus kehittää taitoja tulevan elämän suunnitteluun.

Lukiolla on vastuu edistää sujuvia siirtymiä ja ehkäistä nuoren syrjäytymistä ohjauksen avulla. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta, kun hän on keskeyttämässä lukio-opinnot ja hakeutumassa muihin opintoihin tai hänen opiskeluoikeutensa on päättymässä.

Ohjauksen järjestäminen, ohjauksen toimijat ja työnjako

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Rehtori luo edellytykset ohjaustoiminnan onnistumiselle. Opinto-ohjaajalla/opinto-ohjauksesta vastaavalla aineenopettajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä, ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta sekä jatko-opintoihin perehdyttämisestä. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmissä lähiohjaajana ja lähiaikuisena. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta. Apuna tarvittaessa myös moniammatillinen työryhmä ja etsivä nuorisotyöntekijä. Opinto-ohjaaja työskentelee tarvittaessa yhteistyössä opiskeluhuollon kuraattorin, koulupsyykkarin, koulutsempparin ja psykologin sekä opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa. Yhteistyötä tehdään myös erityisopettajan kanssa. Erityisopetuksella ja muulla oppimisen tuella pyritään mahdollistamaan opiskelijoiden yhdenvertainen asema. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Opiskelija rakentaa ohjauksessa tulevaisuuttaan yksilöllisten toiveidensa mukaisesti. Opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä. Opiskelijoita ja huoltajia tiedotetaan opiskeluun ja ohjaukseen liittyvistä asioista. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Siirtymävaiheessa toteutetaan tiedonsiirto perusopetuksen koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Lukioaikana tarjotaan mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa. Paikallisten TE-palveluiden kautta opiskelijoilla on mahdollisuus ammatinvalintapsykologin palveluihin. Opiskelijaa muistutetaan myös paikallisen Ohjaamon palveluista. Opiskelijalla on oikeus jälkiohjaukseen vuoden ajan lukiosta valmistumisensa jälkeen. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallinen toimija.

Ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä

tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opintopaikoissa. Myös kansainvälisiä vaihtoehtoja avataan. Suomalaiset korkeakoulut tarjoavat lukiolaisille tutustumiskursseja. Opiskelijoita kannustetaan tekemään niitä oman kiinnostuksensa ja voimavarojensa mukaan.

Ohjaustoiminnan arviointi

Rehtori luo edellytykset ohjaustoiminnan onnistumiselle. Hänen tehtävänä on huolehtia, että koko henkilöstö on tietoinen ohjauksen toteuttamisen periaatteista ja tavoitteista. Rehtorin vastuulla on myös huolehtia siitä, että ohjauksen eri osa-alueita arvioidaan säännöllisesti.

Ohjaustoimintaa tulee arvioida säännöllisesti. Arvioinnissa voi ottaa huomioon esimerkiksi seuraavia näkökulmia: opiskelijälähtöisyys, saavutettavuus, esteettömyys, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, osallistaminen, avoimuus, palvelujen ja henkilöstön ammattimaisuus ja tutkimusperusteisuus.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet

kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeutus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Sonkajärven lukion erityisopetuksen järjestäminen

Lukion opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä oppimisen vaikeudet johtuvat. Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Erityisopetus tukee aineenopetusta, ja opiskeluun liittyvissä asioissa opiskelija saa erityisopettajan tukea. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopetuksella ja muulla oppimisen tuella pyritään mahdollistamaan opiskelijoiden yhdenvertainen asema. Opiskelijan kannalta on keskeistä taata oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus, ennaltaehkäistä oppimisen vaikeuksia sekä tunnistaa tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa.

Erityisopetus tukee aineenopetusta. Sitä antaa erityisopettaja joko yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus voi olla esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista. Oppimisen tuki tarkoittaa yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Sen keinoja ovat esimerkiksi eriyttäminen, tukipetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Tärkeää on myös monipuolinen arviointi oppimisen tuen tarpeet huomioiden.

Opiskelija oppimiseen vaikuttavat monenlaiset tekijät. Lukiossa tuki lähtee aina opiskelijan yksilöllisestä tarpeesta. Opiskelijalle tarjotaan niitä tuen muotoja, jotka hänen tilanteessa hyödyttävät häntä eniten. Erityisopettajan tuen lisäksi opiskelijalla ovat käytettävissään oppilashuollon palvelut: koulupsykologi, koulupsyykkari, koulutsempari, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri.

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Sonkajärven lukio huolehtii tukitoimista ja niistä koskevista oikeuksista tiedottamisen opiskelijoille ja huoltajille.

- tukitoimien tarpeen arviointi

Huoli tukitoimien tarpeesta voi herätä keneltä tahansa. Huoli otetaan puheeksi, ja opiskelijalle kohdennetaan selvittelyn jälkeen huolenmukaista tukea. Lukio-opintojen alussa tehdään kaikille opiskelijoille LUKI-seula. Jos opiskelija jää seulassa kiinni, hänelle tehdään lisätestejä. Lisäksi tukitoimien tarvetta kartoitetaan opintojen alussa tiedonsiirrolla ja haastatteluilla.

- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Opiskelijan tukitoimet kirjataan hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

- tuen toteuttaminen

Lukiossa toteutettava erityisopetus ja muu oppimisen tuki toteutetaan aina yksilöllisesti opiskelija henkilökohtaisista tarpeista käsin. Kun huoli herää ja tuen tarvetta kartoitetaan, opiskelija ohjataan saamaan tukea juuri hänen tarpeisiinsa parhaiten sopivan ammattilaisen luota.

Jos opiskelijalla on vaikeuksia jossakin oppiaineessa, hänen oppimistaan voidaan tukea esimerkiksi seuraavanlaisesti: Matalimman tason tuki on hyvin matalan kynnyksen tukea, esimerkiksi aineenopettajan satunnaista tukiovetusta. Kun tuen tarve kasvaa, tukimuodot monipuolistuvat ja säännöllistyvät: opiskelija saa erityisopettajan apua tai erityisopettaja voi toimia aineenopettajan kanssa yhteistyössä tukea annettaessa. Moniammatillisen tiimin tuki (OHR) otetaan mukaan tarvittaessa nopeasti.

Tukimuodot kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen suunnitelmaan.

- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan säännöllisesti jokaisen opiskelijan tilanteen ja tarpeen mukaan.

- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Tuki tarjotaan yhteistyössä. Mukana tukea tarjoamassa ovat aineenopettaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, moniammatillinen tiimi (OHR) ja rehtori sen mukaan, millaisia tuentarpeita opiskelijalla on. Oppimisvaikeustapauksissa vastuu tuesta siirtyy erityisopettajalle, joka koordinoi tukiopetuksen yhdessä rehtorin, aineenopettajan, opinto-ohjaajan ja tarvittaessa myös moniammatillisen yhteistyön kautta.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolto toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkävänä yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Opiskeluhoilto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoillon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoillon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevilla asioilla (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoillon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoilto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevilla toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoiltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoillossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhoiltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoillon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoiltoryhmien toiminta on osa opiskeluhoillon kokonaisuutta. Opiskeluhoiltoryhmiä ovat 1) opiskeluhoillon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoiltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoillon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoiltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti

koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoolloryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollon sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoollon koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoollon suunnitelmia.

Opiskeluhoollon opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten

hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoillon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoillon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoillon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoilossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjakoa, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoiton järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoiton kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoiton kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden pähteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhoollasuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoollotokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuisilla sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoollasuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoutosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Sonkajärven Yhtenäiskoulun ja lukion oppilas- ja opiskeluhoutosuunnitelma

1 Opiskeluhuollon tarkoitus ja tavoitteet

2 Opiskeluhoolto ja opiskeluhoutosuunnitelmaa ohjaavat säädökset

3 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

4 Yhteisöllinen opiskeluhoolto

4.1 Toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi

4.2 Toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

4.3 Toimenpiteet opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi.

4.4 Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän toimintatavat ja yhteistyötahot

4.5 Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

4.6 Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

4.7 Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen

4.8 Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

4.9 Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

5 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

5.1 Kuraattori- ja psykologipalvelut

5.2 Opiskeluterveydenhuolto

5.3 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

5.4 Opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

5.5 Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys

5.6 Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

5.7 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

5.8 Muut yhteistyötahot opiskelijan yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi

5.8.1 Huoltajat

5.8.2 Etsivä nuorisotyö

15.8.3 Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

5.8.4 Lastensuojelu

5.8.5 Poliisi

1. Opiskeluhoollon tarkoitus ja tavoitteet

Opiskeluhoolltosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja arviointi

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoolltosuunnitelma. Opiskeluhoolltosuunnitelma on soveltuvin osin yhtenevä Sonkajärven yhtenäiskoulun kanssa. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuollolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Opiskeluhoollto on toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhoollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. (Oppilas- ja opiskeluhoollolaki (1287/2013)).

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko opiskeluyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä moniammatillista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Lähtökohtana on ennaltaehkäisevä opiskeluhoolltotyö, joka huolehtii psyykkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta sekä koulun kriisityöstä. Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen on jatkuvaa, ja sitä arvioidaan määräajoin.

2. Opiskeluhoolltoa ja opiskeluhoolltosuunnitelmaa ohjaavat säädökset

Opiskeluhoolltoa ohjaavat seuraavat lait ja säädökset:

- Lukiolaki (714/2018) ja lukion opetussuunnitelman perusteet.
- Oppilas- ja opiskeluhoollolaki (1287/2013) ja laki oppilas- ja opiskelijahuollolain muuttamisesta (886/2017).
- Terveysahuollolaki (1326/2010).
- Lastensuojelulaki (417/2007).

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräykset opiskeluhoolltosuunnitelman laatimisesta (Oppilas- ja opiskeluhoollolaki (1287/2013)).

3. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoolltopalvelut

Opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

Sonkajärven lukiossa opiskelijamäärä on vakiintunut n. 50 opiskelijaan. Opiskeluhoollon järjestää Ylä-Savon Sote, ja sitä täydennetään kunnallisilla palveluilla. Opiskelijoiden käytettävissä on Sonkajärven Yhtenäiskoulun kanssa yhteinen **oppilas- ja opiskeluhoolltoryhmä**, johon kuuluvat kuraattori, koulupsykologi sekä koulupsykologi. Lisäksi tukea on mahdollista saada yhtenäiskoulun koulutsemppari- ja etsivän nuorisotyöntekijältä.

Oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaisesti kuraattori- ja psykologipalvelut on mitoitettu ja järjestetty siten, että opiskelija pääsee tarvittaessa keskustelemaan henkilökohtaisessa tapaamisessa joko kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä tai kiireellisessä asiassa samana tai seuraavana päivänä. Asian kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi yhdessä opiskelijan kanssa esimerkiksi vastaanottoajan puitteissa tai puhelimitse. Oppilas- ja opiskeluhoollissa on tarjolla aikaa myös kiireettömään palveluun. Palveluun voi ohjautua omasta aloitteesta tai huoltajan tai koulun henkilökunnan ojauksella.

Opiskeluhoollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen

Opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään terveydenhuoltolain ja asetuksen 338/2011 mukaisesti. Opiskelija pääsee määräaikaan ja tarpeenmukaisiin terveystarkastuksiin terveydenhoitajalle ja lääkärille sekä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle.

Oppilashuoltohenkilöstö sekä koulun koko henkilökunta arvioivat yhtenäiskoulun ja lukion oppilas- ja opiskeluhoollon toteutumista säännöllisesti mm. valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulosten, opiskelijakyselyiden sekä henkilökunnan kanssa käytävien keskustelujen perusteella. Yksilökohtaista opiskeluhoollon tarvetta arvioidaan jatkuvasti mm. opiskelumenestyksen, erityisen tuen tarpeen ja mahdollisen muun huolen perusteella. Ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden poissaoloja ja opintojen etenemistä. Oppilashuollon arvioinnista ja koordinoinnista vastaa Sonkajärven kunnan oppilas- ja opiskeluhoollon ohjausryhmä. Oppilas- ja opiskeluhoollon käytänteistä tiedotetaan lukuvuositedotteissa, Wilmassa, koulujen nettisivuilla sekä muussa ajankohtaisessa tiedottamisessa.

Oppilashuollon ohjausryhmä koordinoi yhteistyötä opiskeluhoollon ja eri yksilöiden välillä sekä kehittää opiskeluhoollon toimintamalleja.

Opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen

Opiskeluhoollon tavoitteista, toimijoista ja vastuunjaosta tiedotetaan lukuvuositedotteessa ja opinto-oppaassa. Lisäksi tiedotetaan ajankohtaisista asioista Wilman välityksellä. Oppilas- ja opiskeluhoollon vuosikellossa esitetään vuosittain toistuvat toiminnot (Liite 2). Ensisijaisesti kukin toimija tiedottaa omasta alastaan ja rehtori vastaa kokonaisuudesta.

Sonkajärven lukion oppilashuollon organisaatio on kuvattu liitteessä 1.

4. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteena on hyvinvoiva opiskeluyhteisö, jossa opiskelija tuntee kuuluvansa oppilaitosyhteisöön ja kokee tulevansa kuulluksi. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää, että koko oppilaitoksen henkilökunta toimii opiskelijalähtöisesti. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoollopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Rehtori tai apulaisrehtori vastaa yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän koollekutsumisesta, toimii paikalla ollessaan kokouksen puheenjohtajana sekä vastaa pääsääntöisesti aikataulun laadinnasta.

4.1. Toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä

Yhteisöllisyyttä edistetään mm. seuraavalaisella toimintakulttuurilla ja toimenpiteillä:

- myönteinen ja kannustava opiskeluilmapiiiri
- ryhmäytyminen opintojen alkuvaiheessa

- luokan- ja ryhmänohjaajien aktiivinen toiminta koko opintojen ajan
- koulujen ja koulukeskuksen yhteiset tilaisuudet, kuten juhlat ja liikuntatapahtumat
- teemapäivät esimerkiksi erilaisuuden hyväksymisestä ja suvaitsevaisuudesta
- opiskeluhuollon toimijoiden osallistuminen tapahtumapäiviin
- kouluun tutustumiset nivelvaiheissa ja aloittaville opiskelijoille
- opiskelijakuntatoiminnan tukeminen
- palautteen kerääminen säännöllisesti opiskelijoilta ja huoltajilta
- hankkeet ja projektit
- henkilökunnan koulutukset ja yhteisten toimintatapojen määrittely.

Yhteydenpito opiskelijakunnan hallituksen ja opettajakunnan välillä on jatkuvaa ja joustavaa. Tavoitteena kaikessa toiminnassa on hyvän opiskelu- ja työskentelyilmapiirin luominen.

4.2.Toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

Turvallisuusasioissa toimenpidevastuu kuuluu yhtenäiskoulun toiselle apulaisrehtorille. Yhtenäiskoulun kehittämissuunnitelma suunnittelee ja kehittää turvallisuustoimia lukuvuosittain. Arviointia ohjaa ja arviointitietoa kerää kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Lukuvuoden alussa opiskelijoille ja henkilökunnalle järjestetään turvallisuuskävely. Poistumisharjoitukset toteutetaan säännönmukaisesti.

Yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden (tekninen- ja siivoustoimi, työsuojelu, henkilöstötoimi ja kunnan valmiusjohto) kanssa koordinoidaan koulun turvallisuustyö kunnan koko turvallisuustyöhön.

Asianmukaiset ja lakisäätöiset riskienarvioinnit ja terveydellisten olojen tarkastukset toteutetaan säännönmukaisesti ja niissä ilmenevät epäkohdat korjataan. Ilmenevistä puutteista ja riskeistä on jokainen velvollinen ilmoittamaan ao. vastuutaholle. Laajempi oppilaitoksen turvallisuuden ja hyvinvoinnin selvitys toteutetaan muutaman vuoden välein viranomaisyhteistyönä, johon kuuluvat terveystarkastaja, työterveyden edustajat, opiskeluhuollon toimijat sekä opiskelijaedustajat. Esteettömyys ja saavutettavuus huomioidaan tilojen suunnittelussa ja käytössä. Tarvittaessa konsultoidaan erityissairaanhoidon palveluita.

Toimenpiteitä oppilaiden ja opiskelijoiden terveyden edistämiseksi ovat mm.

- riittävä ja laadukas kouluterveydenhuolto
- opiskelija- huoltaja- ja kouluterveyskyselyiden palautteiden huomioiminen
- opiskeluhuollon toimijoiden toteuttamat oppitunnit
- kouluruokailu
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö.

Tapaturmia ehkäistään riskien arvioinnilla ja oikea-aikaisilla korjaustoimenpiteillä ja huoltotoimilla. Yhteistyö teknisen toimialueen toimijoiden kanssa ennakoidaan mahdolliset vaaratilanteet. Koulun järjestyssäännöillä edistetään kouluympäristön fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta. opetuksen ja tilaisuuksien ennakkosuunnittelulla ja riskiarvioinneilla. Koulun ulkopuolisesta toiminnasta tehdään aina suunnitelma ja päätös. Henkilökunnan ja opiskelijoiden ensiaputaitoja kehitetään ja ylläpidetään opetuksessa ja koulutuksilla.

4.3 Yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi

Opiskelijoiden osallisuutta vahvistetaan kannustamalla ja ohjaamalla heitä opiskelijakunnan ja nuorisovaltuuston toiminnassa. Nuorisovaltuuston jäsenenä on osallistumisoikeus sivistyslautakunnan kokouksiin. Opiskelijoita kuullaan tapahtumien ja opetuksen järjestämisen

suunnittelussa. Opiskelijakyselyillä kootaan palautetta, ja opiskelijoita rohkaistaan yksilölliseen kanssakäymiseen opettajien ja rehtorin kanssa.

Yhteistyötä huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi vahvistetaan aktiivisella ja vuorovaikutteisella tiedottamisella virallisten tiedotuskanavien lisäksi somea hyödyntäen. Vanhempainiltojen lisäksi järjestetään tarvittaessa pienimuotoisempia palavereja toiminnan suunnitteluun ja opiskelijoiden opetuksen järjestämiseen liittyen. Huoltajapalautteiden avulla osallistetaan oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt.

Vastuu yhteistyöstä kuuluu kullekin opettajalle oman alueensa osalta, ja ensisijaisesti ryhmänohjaaja vastaa muusta yleisestä yhteistyöstä.

4.4. Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano, toimintatavat ja yhteistyötahot

Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokoonpanoon kuuluvat apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, erityisopettaja, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, opiskelijoiden edustaja ja opettajien edustajat. Ryhmään voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita ja/tai huoltajien edustajia. Yhteistyötä tehdään mm. Ylä-Savon Soten, seurakunnan ja kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään kerran jaksossa ja tekee joka vuosi toimintasuunnitelman, jossa kuvataan ryhmän käytännön toimet. Ryhmää johtaa apulaisrehtori.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä edistää opiskelijoiden hyvinvointia seuraavilla toimintatavoilla:

- hyvinvointiasioiden käsittely opettajankokouksissa
- kouluterveyskyselyjen ja muiden kyselyjen ja tarkastusten käsittely ja jatkotoimien suunnittelu
- opettajien kanssa tehtävä yhteistyö (esimerkiksi terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö)
- opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö (esimerkiksi terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö)
- teemapäivät
- opiskeluhuoltoryhmän jäsenten vierailut ensimmäisen vuoden opiskelijoiden oppitunneilla
- opiskeluhuoltopalveluiden esittely vanhempainilloissa ja opettajien kokouksissa.

Sonkajärven kunnan oppilashuoltohenkilöstö ja vastuunjako

Koulupsykologi

Koulupsykologityön tavoitteena on kouluyhteisön ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen.

Yhteisöllisellä työllä tarkoitetaan erilaisia toimintoja, joilla pyritään edistämään kouluyhteisön hyvinvointia ja toimivuutta erilaisissa tilanteissa. Koulupsykologi toimii osana koulun oppilashuoltotyöryhmää. Sen lisäksi hän voi työskennellä esimerkiksi luokkien tai ryhmien kanssa, osallistua vanhempainiltoihin sekä osallistua erilaisiin koulun kehittämisryhmiin.

Koulupsykologin työote on konsultatiivinen. Koulun henkilöstön ja kouluterveydenhuollon onkin mahdollista konsultoida koulupsykologia lapsen kehitykseen, oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Koulupsykologi työskentelee myös yksittäisen oppilaiden kanssa. Tuolloin työn tavoitteena on usein selvittää oppilaiden oppimisen, keskittymisen tai koulunkäynnin pulmia sekä suunnitella yhteistyössä koulun väen kanssa tukitoimia koulunkäynnille.

Koulupsykologi tarjoaa oppilaille myös tukikäyntejä psyykkiseen hyvinvointiin liittyen. Oppilailla voi olla pulmia esimerkiksi käyttäytymisessä, itsesäätelyssä sekä tunne-elämässä. Vanhemmat voivat

saada koulupsykologilta ohjausta, tukea ja neuvontaa kasvatuksellisissa ja lapsen kehityksen tukemiseen liittyvissä kysymyksissä.

Kuraattori

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, ja kuraattorin tehtävät liittyvät yksittäisen oppilaan tukemiseen, koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja oppilashuollon yhteistyöhön.

Yksilöön kohdistuva työ:

- oppilaiden yksilöllinen tukeminen
- tuen ja ohjauksen tarjoaminen oppilaille koulunkäyntiin, vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä tilanteissa
- perheiden tukeminen kasvatustehtävässä sekä erilaisissa ongelmatilanteissa
- oppilaiden tukeminen koulunkäynnin nivelvaiheissa
- oppilaan ja perheen ohjaaminen koulun ulkopuolisen tuen piiriin
- osallistuminen yksilöllisiin monialaisiin asiantuntijaryhmiin
- kirjallinen työ, kuten asiakastyön kirjaaminen asiakaskertomukseen sekä lausuntojen ja yhteenvetojen laatiminen.

Koulu yhteisöön liittyvä työ:

- koulu- tai oppilaitos yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen, kehittämiseen ja seuraamiseen osallistuminen
- oppilashuollon toimintamallien kehittämiseen osallistuminen
- ryhmien ja luokkien kanssa työskentely
- koulun kriisityöhön osallistuminen.

Yhteistyöhön ja kehittämiseen liittyvä työ:

- monialaisen oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuminen
- osallistuminen koulujen hyvinvointiryhmien (tukioppilaat) työskentelyyn
- koulun henkilöstön konsultaatio
- kodin ja koulun yhteistyö
- monialainen ja hallintokuntien rajat ylittävä yhteistyö sekä verkostomaisen toimintatavan edistäminen lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa
- oppilashuolto- ja kuraattorityön kehittämiseen sekä muuhun kehittämistoimintaan osallistuminen.

Kuraattori toimii yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa, oppilasryhmien, opettajien, oppilashuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten kuten lastensuojelun työntekijöiden kanssa.

Kuraattorin asiakastyötä säätelevät oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä perusopetuslaki, lastensuojelulaki ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Koulukuraattori noudattaa työssään sosiaalityön ammattieettisiä periaatteita.

Koulupsykkari

Koulupsykkarin työ kouluilla on varhaista puuttumista, ehkäisevää ja korjaavaa tukea lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Työn tärkeimpiä tavoitteita on lasten ja nuorten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, kokonaisvaltainen apu oireilevalle lapselle ja perheelle, lasten ja nuorten kuuluksi tuleminen, lasten ja nuorten näkökulmien esilletuominen sekä puolesta puhuminen. Oppilashuoltotyön kehittäminen yhdessä muiden ammattiryhmien kanssa.

Yhteisöllinen ja yksilökohtainen työ

Koulupsygykkariin vastaanotolle ohjaavat koululla työskentelevät eri ammattiryhmät, sosiaalityöntekijät, vanhemmat, nuori tai lapsi itse. Vastaanotolle voi tulla aina, kun jostakin asiasta nousee huoli.

Yleisimpiä syitä yhteydenottoon on käyttäytymisen liittyvät ongelmat, pelko- ja ahdistusoireet, kiusaaminen, uniongelmat, masentuneisuus, stressi, itsetuntoasiat, syömiseen liittyvät ongelmat, pelaaminen, päihdeongelmaepäilyt, itsetuhoiset ajatukset ja teot ja perheen kriisit (avioerot, menetykset, onnettomuudet).

Yksilötapaamisia toteutetaan yhdestä viiteen kertaa ja sen jälkeen arvioidaan uudestaan tilanne. Menetelmiä ovat yksilökeskustelut, erilaiset harjoitukset, ryhmätoiminta, sopimukset ja sairaanhoitajan tekemät testit, joilla kartoitetaan psyykkistä vointia.

Yksilötapaamiseen tuleminen lapselle ja nuorelle on vapaaehtoinen. Päällekkäisyyksien välttämiseksi sovitaan työnjako kuraattorin ja psykologin kanssa.

Tapaamisissa kartoitetaan sekä oppilaan että huoltajan, opettajan ja eri ammattiryhmien näkökulma, jotta pystytään arvioimaan huolen taso. Myöhemmin arvioitavaksi tulee se, mitä jatkotoimenpiteitä oppilaan tueksi tarvitaan.

Ennen yksilötapaamista koulupsygykkari saattaa käydä oppilaan luokassa seuraamassa hänen työskentelyään, huomioimassa ja arvioimassa käyttäytymistä ja psyykkistä vointia ryhmätilanteissa. Tarpeen mukaan myös kotikäyntejä.

Koulupsygykkari osallistuu myös kouluilla tapahtuviin teemaviikkoihin sekä järjestävät tarvittaessa ryhmätoimintaa.

Jos koulupsygykkarin yksilötapaamiset eivät riitä ratkaisemaan oppilaan tilannetta tai huoli huomataan vakavammaksi, otetaan yhteyttä perheneuvolaan, lastensuojeluun, koululääkäriin tai lasten ja nuortenpsykiatrian poliklinikalle.

Osallisuus on merkittävää asia koulupsygykkarin työssä. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että lapsi ja nuori voi olla mukana määrittelemässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Koulupsygykkari pyrkii hyödyntämään oppilaan omia tuntemuksia ja kokemuksia yksilötyössä. Myös tilanteiden arviointeja pyydetään oppilaan lisäksi vanhemmilta, opettajilta ja oppilashuoltoryhmältä. Oppilasta rohkaistaan uskomaan ja tuomaan julki omia tuntemuksiaan tukemalla häntä ja hänen lähiympäristöään selviytymään arjen haasteista pohtimalla yhdessä keinoja ja tukimuotoja.

4.5. Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

Terveysneuvonta on olennainen osa terveydenhoitajan ja koululääkärin tekemää terveystarkastusta, jonka kautta saadaan kokonaiskäsitys opiskelijan terveydestä ja hyvinvoinnista. Terveysneuvonnan avulla opiskelijaa ohjataan tekemään terveyttä edistäviä valintoja. Terveystiedon opetus antaa valmiuksia ylläpitää ja edistää opiskelijan omaa terveyttä. Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen moniammatillinen yhteistyö ilmenee esimerkiksi oppituntivierailuiden kautta. Kouluterveydenhoitajat voivat osallistua muun muassa seksuaaliterveyden opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Terveystiedon opettaja voi myös konsultoida terveydenhoitajaa ja koululääkäriä uusimmista tiedoista.

4.6 Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Luokan- ja ryhmänohjaajat ovat velvollisia seuraamaan oppilaiden poissaoloja. Rehtori seuraa poissaoloja vuositasolla. Ylä-Savon soten seudullisen linjauksen mukaisia poissaolojen hälytysrajoja käytetään arvioitaessa toimenpiteiden tarvetta. Rajojen ylittyessä ensisijainen toimenpide on yhteydenotto huoltajiin ja sen jälkeen ohjaaminen tarvittavaan palveluun poissaolojen luonteen mukaisesti. (Esim. runsaat sairauspoissaolot --> ohjaus terveydenhoitajalle).

Poissaoloja ehkäistään kaikilla ennakoivilla tukitoimilla sekä kouluviihtyvyyden ja turvallisen oppimisympäristön edistämällä.

4.7. Päihteiden käyttöön puuttuminen

Koulu yhteisö edistää päihteettömyyttä järjestyssäännöillä ja tukitoimilla. Koulu aika ja sen tapahtumat ovat päihteettömiä. Neuvontaa ja ohjausta tarjotaan heti, kun nuorella ilmenee päihteiden käyttöä.

Ehkäisevä päihdetyöntekijä

Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja työskentelee oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa

- Nuorten ehkäisevä päihdetyö toimii matalan kynnyksen periaatteella kannustaen nuoria päihteettömyyteen, vahvistaen nuorten itsetuntoa sekä oman hyvinvointinsa vaalimista ja tukien nuoria heidän oman kehitystasonsa mukaisesti. Nuorten ehkäisevä päihdetyö on keskustelua ja keinon löytämistä, yhdessä pohtimista ja ratkaisujen oivaltamista.

- Työssä nuoret kohdataan pääasiallisesti ryhmissä, mutta nuorilla ja heidän huoltajillaan on myös mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun niin halutessaan. (Mikäli oppilas käyttää päihteitä koulussa ja opettaja on yhteydessä huoltajiin, niin laittaa myös nuorten ehkäisevän päihdetyön ohjaajan yhteystiedot huoltajille.)

- Nuorten ehkäisevä päihdetyöntekijä pitää kouluilla teemaan liittyviä tunteja, on mukana vanhempainilloissa ja koulujen yhteisissä teemapäivissä.

- Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja toimii alueella Nuuska-agentti-toiminnan ohjaajana. Lisätietoja tästä: http://www.ehyt.fi/fi/nuuska_agentti.

- Nuorten ehkäisevä päihdetyön ohjaaja toimii kaikissa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kunnissa alakoulujen ylempillä luokilla sekä yläkouluilla.

Ankkuri-nuorisotyöntekijä

Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Ankkuritoiminnan tavoitteena on rikosten ennaltaehkäisy, alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä nuorten päihteidenkäyttäjäksi ajautumisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Tehtävänä on tarjota nuorelle ja perheelle varhaisessa vaiheessa yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea ja tarvittaessa ohjata hoidon, palveluiden ja tuen piiriin muille asiantuntijoille. Nuoren hyvinvointi koostuu moniulotteisista tekijöistä, joihin kuuluvat ystävät, perhe, koulu, ympäristö sekä nuori itse. Ankkurin ammattilaiset tukevat siis nuorta kokonaisvaltaisesti. Asiakkaaksi ankkuriin yleensä ohjaututaan poliisin, sosiaalitoimen, koulun, muiden yhteistyötahojen tai vanhempien ohjaamina. Lisäksi Ankkuritoiminnassa vastataan alueellisten ilmiöiden tuomaan tarpeeseen eri toimenpiteillä.

Etsivä nuorisotyöntekijä

Etsivä nuorisotyöntekijä työskentelee vapaaehtoisuuden periaatteen mukaisesti syrjäytymisvaarassa olevien 16 – 29 -vuotiaiden nuorten kanssa. Työskentely voi olla yksilöllistä työtä tai nuoren tueksi voidaan koota moniammatillinen verkosto.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, vanhempien ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Tavoitteena on kannustaa oppilasta omaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen. Kouluterveydenhuolto tukee omalta osaltaan myös koko koulu yhteisön hyvinvointia. Kouluterveydenhuollossa työskentelevät terveydenhoitaja ja lääkäri.

Terveydenhoitaja tapaa oppilaat vuosittain terveystarkastuksen yhteydessä. Koululääkäri tarkastaa kaikki oppilaat 1. lk, 5.lk ja 8. luokalla.

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

Kouluterveydenhuollossa tapaturmien ehkäisemiseen tukeminen tehdään tarkastusten yhteydessä ja olemalla osana kouluympäristön terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin monialaisessa yhteistyössä joka kolmas vuosi.

- Ensiapua annamme tarvittaessa, jos olemme paikalla.
- Hoitoonohjaus tarpeen mukaan.

Yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Terveyden ja turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa noudatetaan asiaankuuluvaa toimintamallia. Yhteistyötahoina tarkastuksissa ovat opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, työsuojelu ja tekninen toimi sekä muut tarvittavat tahot. Koollekutsujana tarkastuksille toimii terveydenhuollon edustaja tai rehtori.

4.8. Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Sonkajärven yhtenäiskoulu ja Sonkajärven lukio kohtelevat kaikkia opiskelijoita ja henkilökuntaa yhdenvertaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

Pahoinpitely ja myös sanallinen henkinen väkivalta ovat rikoksia. Rikoslain 27 luvussa toisen solvaaminen tai herjaaminen on säädetty rangaistavaksi teoksi.

1 Kiusaamisen, väkivallan ja seksuaalisen häirinnän määrittelyä

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas tai opiskelija joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden tai opiskelijoiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia.

Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yksittäiselle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä. Kiusaaminen voi olla

- sanallista (haukkuminen, pilkkaaminen, uhkailua, kiristäminen, sanomisten kommentointi, pilan teko, juorujen levittäminen)
- sosiaalista manipulointia (ilmeily, huokailu, ulkopuolelle jättäminen, toisen puhuttelun väistäminen)
- fyysistä väkivaltaa, toisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista (esim. lyöminen, potkiminen)
- netissä tapahtuvaa loukkaamista tai väärin tietojen levittämistä, ilkeiden tai uhkaavien viestien lähettämistä tai mitä tahansa toimintaa, joka vahingoittaa tai loukkaa toista. Kiusaaminen voi tapahtua sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa, Twitterissä tai IRCgalleriassa. Myös luvaton kuvaaminen on kiusaamista, ja kuvien jakaminen ilman ao. lupaa rikos.

Häirintä ja rasismi voidaan määrittellä siten, että se on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden loukkaamista. Häirinnällä luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytyminen on häirintää, kun sen tekijän olisi tavanomaista harkintaa käyttäen pitänyt tietää, että hänen käyttäytymisensä loukkaa toisen ihmisen arvoa ja luo esimerkiksi halventavan ilmapiirin. Kiusaaminen on kiusatulle subjektiivinen kokemus.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä mm. seksuaalisesti vihjailevina eleinä tai ilmeinä, epäasiallisina seksuaalisina puheina, kaksimielisinä vitseinä sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevinä huomautuksina, fyysisenä kosketteluna ja lähentelyinä, epäasiallisina seksuaalisina sisältöinä median eri kanavissa, sukupuoliyhteyttä tai muuta seksuaalista kanssakäymistä koskevinä ehdotuksina tai vaatimuksina ja seksuaalirikoksina esim. raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu.

2. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen

Peruskoulu

Oppilaat opiskelevat koulussa ohjatusti, ja välituntitilanteita valvotaan. Oppilaiden kanssa keskustellaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyvistä kysymyksistä ennaltaehkäisevästi sekä aina, jos on viitteitä tällaisesta toiminnasta. Järjestyssääntöjen noudattamista valvotaan. Ennaltaehkäisevään ja selvittävään toimintaan osallistuvat sekä opettajat että opiskeluhuollon työntekijät.

- säännöllisesti suoritettavat kiusaamiskyselyt
- koulun yhteiset ”pelisäännöt” ja niihin sitoutuminen
- välituntivalvonta
- ryhmätyöharjoitukset
- kummiluokkatoiminta
- yhteiset projektit eri luokkien ja koko koulun kesken
- yhteistyö kodin ja koulun välillä
- yhteisesti sovittu toimintamalli kiusaamistilanteiden selvittämiseksi.
- ohjaus sosiaalisen media käytöstä

Lukio

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä käsitellään opiskelijoiden kanssa kerran lukuvuodessa ryhmänohjaajan tuokiossa ensimmäisen jakson aikana. Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi opiskelijoille annetaan tietoa kiusaamisesta, sen muodoista ja seurauksista. Opiskelijoille kerrotaan kiusaamiseen liittyvistä ryhmämekanismeista ja -rooleista: siitä, miten helposti opiskelijat tulevat menneeksi mukaan kiusaamisen ja edesauttaneeksi sen jatkumista, vaikka eivät lainkaan hyväksy kiusaamista.

Ryhmänohjaustuokiossa ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille tehdään hyvinvointikysely kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa kysely tehdään myös kolmannen vuoden opiskelijoille. Ensimmäisen vuoden opiskelijoilta kysytään terveystarkastuksessa kiusaamisesta, ja aihetta käsitellään terveystiedon oppitunneilla.

Saadessaan tietää kiusaamisesta opiskelijat tai vanhemmat ottavat yhteyttä ryhmänohjaajaan, rehtoriin tai opiskeluhooltoryhmän edustajaan. Opettajat tuovat tiedon kiusaamisepäilystä ryhmänohjaajalle tai apulaisrehtorille.

3. Ongelmatilanteiden selvittäminen

Kiusaamisen, väkivallan tai häirinnän kohteeksi tai tekijäksi osoittautunut oppilas ohjataan yksilöllisen opiskeluhoollon piiriin, jos tilanteen selvittämisessä mukana olleet henkilöt ja oppilas/ huoltajat katsovat siihen olevan tarvetta. Jos ongelmallinen toiminta on laajemmin tiettyä ryhmää koskevaa, voivat opiskeluhooltotyöntekijät ja/tai opettaja suunnitella ryhmäkohtaisen intervention. Ryhmässä olevien oppilaiden huoltajille ilmoitetaan tilanteesta.

Vakavissa väkivaltatilanteissa oppilas ja hänen huoltajansa ohjataan käymään terveydenhoitajalla tai lääkärillä. Näissä tapauksissa otetaan yhteyttä myös Ankkuri-työntekijään (poliisiin). Ongelmatilanteissa voi olla tarpeen toimia yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Mikäli oppilas (alaikäinen) kertoo sinulle seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksesta:

1. Pyri suhtautumaan rauhallisesti, lasta hyväksyvästi ja asiallisesti.
2. Vältä vähättelyä, ylireagointia ja tuomitsemista. Kysy mahdollisimman vähän.
3. Jos kysyt, käytä mahdollisimman neutraaleja ja avoimia kysymyksiä tarkentamaan lapsen jo kertomaa asiaa, esimerkiksi, "mitä tarkoitat x:llä?".

4. Älä tuo itse keskusteluun uusia asioita. Kirjaa mahdollisuuksien mukaan tarkasti, mitä lapsi kertoo. Kirjaa myös esittämäsi kysymykset.
5. Käytä lapsen omia ilmaisuja, pitäydy tosiasioissa, älä tulkitse.
6. Älä keskustele lapsen kuullen epäilyyn liittyvistä asioista muiden aikuisten kanssa.
7. Tee välittömästi (saman päivän aikana) ilmoitus poliisille ja lastensuojeluun. Ilmoitusvelvollisuutta ei voi delegoida. Toimi poliisin antamien ohjeiden mukaisesti. Rikoslaki (39/1889) 20. luku.
8. Älä ole heti kotiin yhteydessä (tutkintalaki). Kotiin voi olla yhteydessä, kun saat luvan sosiaaliviranomaisilta/poliisilta.
9. Jää tarvittaessa odottamaan lapsen kanssa lastensuojelun päivystystä. He varmistavat lapsen turvallisuuden. Lapsen voi päästää kotiin ainoastaan em. viranomaisen luvalla.

Kaikissa tilanteissa lapsen kertomus tai muut epäilyn heräämiseen johtaneet havainnot, on kirjattava välittömästi ja mahdollisimman tarkasti. Myös työntekijän omat kysymykset ja kommentit pitää dokumentoida.

Mikäli itse epäilet lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen tai pahoinpitelyn tapahtuneen, ole viipymättä yhteydessä poliisiin ja sosiaalipäivystykseen.

Lukio

Jokainen esiinnoussut kiusaamistapaus on tutkittava huolellisesti ja selvitys on aloitettava mahdollisimman nopeasti. Kaikkia osapuolia on kuultava. Opiskelijoilla tulee olla tieto, miten asia on tullut selvitettyä. Prosessilla tavoitellaan positiivista muutosta ja väärinymmärrysten selvittämistä sekä haetaan ymmärrystä toisen kunnioittamisesta ja vuorovaikutuksesta.

1. Jos on kyse yksittäisestä tilanteesta, ryhmänohjaaja selvittää asian opiskelijoiden kanssa. Jos kiusaaminen tai häirintä on toistuvaa, RO tuo asian OHR:ään.
2. Kaksi henkilöä henkilöstöstä osallistuu käsittelyyn.
3. Tapauksesta kerätään tietoa haastattelemalla ryhmänohjaajaa ja muita asiasta tietäviä opettajia.
4. Tapauksen käsittelijät tapaavat kunkin osapuolen yksilökeskusteluissa. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tässä yhteydessä sovitaan alaikäisten kanssa yhteydenotosta huoltajiin ja aikataulusta.
5. Eri osapuolten yhteinen keskustelu järjestetään vasta, kun tilanne on saatu laukeamaan.
6. Käsittelyn lopputuloksena on yhteinen sopiminen ja anteeksipyyntö/-antaminen, jos se on mahdollista. Voidaan tehdä kirjallinen sopimus.
7. Järjestetään seurantakeskustelut asianosaisten opiskelijoiden kanssa esim. kahden viikon päähän ja sovitaan jatko seurannasta.
8. Jos kiusaaminen tai häirintä ei lopu, otetaan käyttöön lukion rangaistuskeinot ja pyydetään tarvittaessa apua muilta viranomaisilta.
9. Selvittämiskeskustelut kirjataan muistioksi. Muistiot säilytetään koulun arkistossa.

Huoltajille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuutta kuulemiseen. Kaikille osapuolille tarjotaan myös tarvittaessa opiskeluhoollollista yksilötukea. Tarvittaessa työskennellään koko ryhmän kanssa tavoitteena kiusaamisongelman vakavuuden tiedostaminen ja kiusaamiseen liittyvien ryhmäroolien ja -normien muuttuminen. Tällöin asianosaisten opiskelijoiden nimiä ei tuoda esiin, vaan kiusaamista käsitellään yleisellä tasolla.

4.9. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.
- tähän linkki

5. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestäminen:

Palvelut ja opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilyttäminen

Yksilökohtainen opiskeluhoito on vapaaehtoista. Opiskelijalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun tätä on pyydetty. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä. Arvion kiireellisyydestä tekee opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri).

Yhteydenotto pyynnön henkilökohtaisen keskustelun saamiseksi voi tehdä opiskelijan lisäksi myös tämän huoltaja tai muu henkilö, esim. opettaja. Jos yhteydenottoa ei tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, opiskelijalle ja tämän huoltajalle annetaan tieto yhteydenotosta.

Opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito järjestetään terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti.

Monialainen asiantuntijaryhmä kutsutaan koolle tarpeen ja tilanteen mukaan. Ryhmän kokoaase opetushenkilöstön edustaja tai opiskeluhoillon edustaja, jolla huoli opiskelijan hyvinvoinnista herää. Koolle kutsuttavan ryhmän monialainen kokoonpano perustuu aina tapauskohtaiseen harkintaan sekä käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Asian käsittely yksittäisen nuoren tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuvat huoltajan ja opiskelijan suostumukseen. Tämä suostumus pyydetään asian tullessa vireille tai monialaisen asiantuntijaryhmän palaverin alussa. Opiskelijan ja huoltajan suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoillon yhteistyötahoja tai nuoren läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Monialaisen asiantuntijaryhmän muistio kirjataan Wilmaan Oppilashuolto-osioon.. Muistio näkyy palaverissa nimetyille henkilöille. Muistiot muodostavat yhdessä opiskelijan opiskeluhoitokertomuksen. Opiskeluhoitokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä ja siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan tapauksen käsittely lain 20§ mukaisesti.

Alaikäinen opiskelija voi käyttää opiskeluhoillon palveluja ilman huoltajansa suostumusta. Opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti.

Alaikäinen opiskelija voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoitoasian käsittelyyn. Hän voi myös kieltää antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoillon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion alaikäisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri).

Yksittäisen opiskelijan opiskeluhoitoa koskevia tietoja saa luovuttaa vain opiskeluhoillon toteuttamiseen osallistuville. Opettajalla ja rehtorilla on oikeus saada opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoillosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Opiskeluhoitoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.

5.2. Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä.

Opiskelijalle, joka opiskelee lukiossa tai toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä vuonna. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus järjestetään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi. (Valtioneuvoston asetus.)

Opiskeluterveydenhuolto huolehtii terveyden ja sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä opiskelijoille. Lisäksi sen tulee toimia opiskeluolosuhteiden parantamiseksi. Terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

1. oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein
2. opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti
3. perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien
4. opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.

Opiskeluterveydenhuollon toimintaperiaatteina ovat opiskelijalähtöisyys, varhainen puuttuminen ja monialainen yhteistyö.

5.3 Sonkajärven yhtenäiskoulun ja Sonkajärven lukion ohjauksellinen tuki ; monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

Kasvatusohjaaja, koulutsemppari (koulunuorisotyöntekijä)

Koulutsempparin työ painottuu yläkouluikäisten nuorten yhteisöllisen hyvinvoinnin tukemiseen sekä läsnäoloon ja yksilön kohtaamiseen kouluarjen keskellä. Työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Kouluohjaajan työ keskittyy yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseen, yksilön kasvun tukemiseen sekä elämänhallinnan tukemiseen erityisesti päättövaiheen nuorten osalta. Koulutsemppari osallistuu koulun leiri- ja retkitoimintaan sekä tukioppilastoimintaan ja pyydettyä oppilaskunnan hallituksen työtä tukevaan toimintaan. Kouluohjaaja tekee luokkahenkeä ja koulun ilmapiiriä rakentavaa sekä kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä. Kouluohjaaja työskentelee oppilaan arjessa koulun ja vapaa-ajan rajapinnassa tukien oppilaiden hyvinvointia myös koulupäivän ulkopuolella.

Koulutsemppari tekee yhteistyötä kaikkien koulun aikuisten kanssa. Hän osallistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja palvelujen kehittämiseen myös kunnallisella tasolla, tekemällä yhteistyötä nuoriso- ja vapaa-ajan toimijoiden, sosiaalipalveluiden sekä poliisin Ankkuri-työryhmän kanssa. Yhteistyötahoja ovat myös valtakunnalliset nuorisojärjestöt sekä alueen yritykset.

työmuotoja ovat:

- läsnäolo arjessa
- ryhmäytymispäivät
- osallistuminen yhteisöllisyyden parantamiseen
- yhteistyö oppilashuollon henkilöstön kanssa
- hyvinvointiryhmä
- tavoitteelliset vertaisryhmät
- kerhotoiminta
- osallisuustyö
- nuorisotilayhteistyö
- leiritoiminta/ retkitoiminta (nuorisopalvelut)
- verkkonuorisotyö.

5.6. vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

5.7. opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

5.8. tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito).

5.9. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa varmistetaan antamalla mahdollisuus kommentoida valmisteltavissa olevista seikoista sekä palautetta pyytäen
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista, suostumuksen antamisesta ja tietojen käsittelystä koulutiedotteessa ja opinto-oppaassa
- käytänteet, opiskelijan toiveet ja tarpeet huomioidaan häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä

6.Yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa

Yhteistyö poliisiin tapahtuu Ankkuri-työntekijän kautta. Yhteyshenkilönä toimii koulutsemppari.

7. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Seurattavat asiat:

poissaolot , resurssoinnin kohdentuminen sekä oppilaiden hyvinvointia ilmentävät indikaattorit ja signaalit sekä kyselyt (mm. THL, koulun omat hyvinvointikyselyt)

- tietojen kokoamiseksi käytetään poissaolojen seurantaan jaksoittain ja lukuvuoden päättyessä. Vastuutahona on ryhmänojaaja, rehtori ja opiskeluhuollon henkilöstö. Koko henkilökunta on velvollinen ottamaan asian esille, mikäli opiskelijan kohdalla herää huoli.
- seurantatietoja käsitellään oppilaitoksen toiminnan suunnittelussa ja niitä hyödynnetään opiskeluhuollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedotetaan opiskelijoille ryhmänohjaajan infoissa, tarvittaessa Wilman kautta sekä huoltajailloissa huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

KUNTAKOHTAINEN OPPILASHUOLLON SUUNNITELMA, Sonkajärven yhtenäiskoulu ja Sonkajärven lukio

	KOOLLEKUTSUJAKOOSTUUN VASTUUHENKILÖ	TEHTÄVÄ	ASIAKIRJA/KIRJAAJA
OPPILASHUOLLON OHJAUSRYHMÄ · sivistystoimenjohtaja · Yhtenäiskoulun ja lukion rehtori · apulaisrehtorit · Sukevan rehtori · varhaiskasvatuksen vastaava viranhaltija	Opetuksen järjestäjä · nimeää	monialainen, yhdessä sosiaali- ja terveyshuollon kanssa	suunnittelee, kehittää, ohjaa, arvioi · oppilashuollon suunnitelma , ml. kiusaamisen, häirinnän turv. liittyvät ym. suunnitelmat · hyvinvointisuunnitelma · opetussuunnitelmat · koulukohtainen suunnitelma · pelastussuunnitelma · kiusaamisen ja häirinnän vastaiset suunnitelmat · puuttumisen portaat & positiivisuuden portaat
KOULUKOHTAINEN OPPILAS/OPISKELIJAHUOLTO-RYHMÄ · koulun rehtori · erityisopettaja · kuraattori · psyykki · koulupsykologi · koulutsemppari · terveydenhoitaja · opettajien edustus · oppilasedustus · huoltajien edustus	Opetuksen järjestäjä · nimeää	monialainen, yhdessä sosiaali- ja terveyshuollon kanssa	yhteisöllinen ohj. hyvinvointiin ja turvallisuuteen tähtäävät toimet · koulukohtainen oh-suunnitelma 1. oh-tarve, toteutus 2. oh-käytänteet 3. puuttumiset ja seuranta, ks. ohje 4. yksilökohtainen oh-työ 5. yhteistyön kuvaaminen

ASiantuntijaryhmä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetuksen henkilöstöä tapauskohtaisesti	Yhteiselle työntekijöiden puolesta kuuluu nimetään vastuuhenkilö	terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, psyykkari, erityisopettaja, sosiaalityö, perhetyöntekijä	tukitoimet kok.valt. kehitys seuranta (tunnista, arvioi, tue, seuraa)	opiskeluhuoltokertomus/ kuraattori kirjataan Wilmaan oppilaskohtaisesti
kolmiportainen tuki	luokanopettaja, esiopettaja tai aineenopettaja	vaihtelee tilanteen mukaan	oikea-aikaisen ja riittävän vahvan tuen järjestäminen	yleinen tuki: leops (eskari), hop pedagoginen arvio tehostettu tuki: hop, leops pedagoginen selvitys erityinen tuki: hojks

OPISKELIJAHUOLLON VUOSI SONKAJÄRVEN LUKIOSSA

loka-joulukuu

- 1. - 3. vsk:n vanhempainillat
- th:n tarkastukset
- vierailut korkeakouluihin
- yo-ilmoittautumiset
- opettajien kk-palaveri

tammi-helmikuu

- th:n ja lääkärin tarkastukset
- ryhmänohjaajan haastattelut
- opettajien kk-palaveri

maalis-toukokuu

- korkea-asteen yhteishaku
- keskustelut opinto-ohjaajan kanssa
- kurssivalinnat, yo-ilmoittautumiset
- opettajien kk-palaveri

- th:n tarkastukset

kesä-heinäkuu

- lukioon valitut varmistuvat, vahvistuskirje
- kutsuntatarkastukset
- jatkuvaa: poissaolojen seuranta, akuutteihin tilanteisiin puuttuminen ryhmänohjaajan toimesta
- monialaisten palvelujen tarjoaminen tapauskohtaisesti tarvittaessa
- yhteydenpito wilma-järjestelmää hyödyntäen

elo-syyskuu

- uusien opiskelijoiden ohjaus, orientoivat kurssit
- kuraattori ja th käyvät esittäytymässä

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 21 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja oppilaitoksen henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamisenmenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

· menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönnsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitettuna oppimääränä tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelua ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman

historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Tarkennuksia itsenäisen opintojakson suorittamiseen Sonkajärven lukiossa

Lukio-opintoihin voi sisältyä myös itsenäistä opiskelua. Oppiaineen opintojakso tai sitä lyhyempi opintokokonaisuus voidaan lukioissa perusteiden mukaisesti opiskella myös itsenäisesti. Luvan itsenäiseen opiskeluun myöntää rehtori kuultuaan asianomaisen aineen opettajaa. Itsenäiseen opiskeluun kuuluva koe suoritetaan joko varsinaisessa kurssikokeessa tai uusintakokeessa tai opettajan kanssa muuten sovitulla tavalla. Yleisohjeena on, että jokaisen opiskelijan on syytä harkita tarkoin, onko hänellä aikaa, taitoa, tahtoa ja tarvetta opintojakson itsenäiseen opiskeluun. Aineenopettaja antaa kunkin opintojakson itsenäiseen opiskeluun yksityiskohtaiset ohjeet ja selitykset: aikataulun, suoritettavat tehtävät, arvioinnin toteuttamisen, tehtävien tarkistamisen, palautettavat työt, koepäivät jne. Suunnitelma on kirjallinen ja se jaetaan kaikille asianosaisille eli opiskelijalle, opettajalle ja rehtorille. Opiskelijan työsuunnitelma kirjataan myös koululta saatavaan itsenäisen opiskelun kaavakkeeseen, joka toimitetaan koulun kansliaan. Lopullisen päätöksen itsenäisestä opiskelusta tekee rehtori. Aineenopettaja puoltaa päätöstä. Jokainen päätös harkitaan erikseen.

Jokaisen oppiaineen kohdalla on selkeästi mainittu, voiko oppiaineen opintojaksoja suorittaa joko osittain tai kokonaan itsenäisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Opintojen etenemiseen liittyvät käytännöt Sonkajärven lukiossa:

- Aineenopettaja vastaa oman aineensa osalta opintojen etenemisen tiedottamisesta huoltajille esimerkiksi Wilman kautta
- Opinto-ohjaaja ja rehtori vastaavat opintojen kokonaisuudesta
- Tarvittaessa ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja tai rehtori kutsuvat huoltajat ja mahdollisesti myös moniammatillisen työryhmän koolle
- Rehtori vastaa, että opiskelijat ovat oikeutettuja osallistumaan ylioppilaskirjoituksiin

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettujen 11 §:ssä tarkoitettujen opintojen hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi

lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppiaineen oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen,

4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänskatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyt opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päätynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista.

Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso

- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
 - oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
 - arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
 - arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
 - kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
 - hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
 - opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
 - opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
 - todistusten ulkoasu.
- Opintojaksoittain päätettävät asiat: tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi määritellään erikseen jokaisen oppiaineen kohdalla.
 - oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet:
 - Arviointi on osa opetus- ja oppimisprosessia. Arviointi ja palaute tukevat oppimista ja kehittävät opiskelijan osaamista. Arviointi on monipuolista. Niin summatiivinen kuin formatiivinenkin arviointi on tärkeää. Arviointi on kriteeriperusteista. Se on oikeudenmukaista, tasa-arvoista ja yhdenvertaista. Myös opiskelija arvioi niin omia suorituksiaan ja oppimisprosessiaan kuin vertaispalautteen kautta toisten opiskelijoiden suorituksia.
 - arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet:
 - Uusintakokeita järjestetään yksi jokaisessa jaksossa. Aineenopettaja päättää oman oppiaineensa opintojakson kokeet.
 - Aineenopettaja päättää oman oppiaineensa opintojaksojen arviointikäytännöistä. Oppiaineen arviointikäytännöt on määritelty tarkemmin jokaisen oppiaineen kohdalla.
 - Sonkajärven lukio on koeviikoton lukio. Opintojakson alkaessa opettaja ilmoittaa opiskelijoille tarkemmat arvioinnin perusteet.
 - Opintojaksot arvostellaan yhdellä arvosanalla asteikolla 4 – 10. Opintojakso voidaan arvostella suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Merkintä K = kesken = puutteellinen suoritus, annettuja töitä palauttamatta tms. Oppiaineen eri moduulit arvostellaan toisistaan riippumatta. Soveltavat opintojaksot arvostellaan niin kuin opetussuunnitelmassa määrätään. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä.
 - arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen:
 - Päävastuu arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraamisesta on rehtorilla.
 - Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja aineenopettaja seuraavat opiskelijoiden arvioinnin edistymistä. Myös opiskelija itse seuraa omien opintojensa arvioinnin edistymistä.
 - Lukion oman toiminnan arviointi toteutetaan lukuvuosittain.

- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt:
 - K-merkintä = kesken. Opintojaksosta puuttuu suorituksia, tai opiskelija on ollut liikaa poissa ja saanut poissaoloja täydentäviä tehtäviä.
 - Pakollisten opintojaksojen osalta keskeneräiset opintojaksot pitää suorittaa seuraavan jakson aikana ja viimeisen jakson osalta seuraavan lukuvuoden ensimmäisen jakson aikana. Kesken olevista suorituksista puuttuvat tehtävät pitää suorittaa uusintakoepäivinä. Opintojakso arvostellaan vasta, kun siihen mahdollisesti kuuluvat tutkielmat/esseet tms. työt on palautettu. Keskeneräiset työt on palautettava saman lukuvuoden aikana ja neljännen jakson työt viimeistään seuraavan lukuvuoden ensimmäisen jakson aikana. Muuten opintojakso on hylätty.
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä:
 - Hylätyn arvosanan (4 tai hylätty) saaneella opiskelijalla on oikeus osallistua kerran uusintakokeeseen. Tämä oikeus on myös opiskelijalla, joka on hyväksyttävästä syystä ollut poissa niin, ettei hänen tietojaan ja taitojaan ole voitu arvostella. Uusintakoe koskee koko opintojakson oppimäärää, ja sen arvostelussa noudatetaan samoja periaatteita kuin varsinaisen opintojakson arvostelussa.

Uusintakokeeseen on ilmoitauduttava kirjallisesti koulun kansliaan viimeistään uusintakoepäivää edeltävänä maanantaina. Lomakkeita on info-hyllyssä ja kansliassa. Ilmoittautuminen on sitova. Poisjäänti katsotaan yritykseksi. Jos sairauden vuoksi opiskelija ei kykene osallistumaan uusintakokeeseen, siitä on ilmoitettava kansliaan tai aineenopettajalle viimeistään uusintakoepäivän aamuna. Poissaolo on selvitettävä kuten muutkin poissaolot.

Hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen arvosanaa voi yrittää korottaa kerran korotuskokeessa, joka järjestetään kaksi kertaa lukuvuodessa. Parempi arvosana jää voimaan. Korotuskokeeseen voi kuulua opettajan kanssa sovittuja painotuksia tai erikseen toimitettuja osaamistehtäviä. Hyväksytyä arvosanaa voi yrittää korottaa myös osallistumalla uudelleen kyseisen opintojakson opetukseen. Parempi arvosana jää tällöinkin voimaan.

- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti:
 - Määritellään jokaisen oppiaineen opintojakson kohdalla erikseen.
 - Kyse voi olla niin kokonaisesta opintojaksosta kuin opintojakson osasuorituksesta.
 - Mikäli opiskelija on saanut luvan suorittaa opintoja itsenäisesti, opettaja käy opiskelijan kanssa myös opintojakson arviointiperusteet läpi. Pääsääntöisesti itsenäisen suorituksen arvioinnissa noudatetaan samoja periaatteita kuin lähiopetuksessa suoritettujen opintojaksojen arvioinnissa ottaen huomioon itsenäisen suorittamisen rajoitteet ja mahdollisuudet.
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
 - Matematiikan ja kielten opiskelussa syntyy etenemiseste, mikäli kahden peräkkäisen opintojakson arvosana on hylätty. Aineen opiskelu voi jatkua, kun vähintään toinen hylätyistä opintojaksoista on suoritettu hyväksytysti.
 - Opintojaksojen suorittamisjärjestys määritellään jokaisen oppiaineen kohdalla erikseen, jos järjestyksellä on merkitystä. Jos merkintää ei ole, suoritusjärjestys on vapaa.
- Todistusten ulkoasu on perusteiden mukainen.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittetoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävästä elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoon käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävästä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1ÄI1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena

tai kolmantena vuonna. Ä115 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Kirjallisuus 2, 2 op (Ä18)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (Ä18), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Númeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Lukutaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Kirjallisuus 3, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso keskittyy pakollisten kirjallisuuteen painottavien opintojaksojen asioiden syventämiseen.
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija laajentaa ja syventää kirjallisuuden tuntemustaan, kehittää kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojaan sekä osallistuu keskusteluun kirjallisuudesta.
- Opintojaksossa syvennytään myös ylioppilaskokeen kaunokirjallisuusaiheisiin tehtäviin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso keskittyy pakollisten kirjallisuuteen painottavien opintojaksojen asioiden syventämiseen: keskiössä ovat eepos, lyriikka ja draama, joiden käsittelyä painotetaan opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Opintojaksossa analysoidaan ja tulkitaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti niin yksin kuin ryhmissäkin.
- Opintojakson tarkka sisältö rakennetaan opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Kirjallisuutta voidaan tarkastella aikakausittain, kirjallisuudenlajien mukaan tai erilaisten teemojen näkökulmasta.
- Myös luettavat teokset valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Näyttämötaide, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan itseilmaisua ja luovaa esiintymistä.
- Tavoitteena on, että opiskelija löytää esiintymisvarmuutta, rohkeutta ja uusia itseilmaisun keinoja muun muassa draaman keinoin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan itseilmaisua ja luovaa esiintymistä.
- Opintojakson sisältöä voidaan painottaa opiskelijoiden toiveiden mukaan, jolloin kullekin ryhmälle valitaan sopivimmat aiheet esimerkiksi seuraavista vaihtoehdoista: Tutustutaan teatterin vaiheisiin ja näytelmäkirjallisuuteen. Käydään katsomassa teatteriesitys, jonka yhteydessä opastetulla kierroksella tutustutaan myös esiripun takana oleviin tiloihin ja toimintaan. Tehdään improvisaatioharjoituksia ja pieniä näytelmiä. Tuotetaan oma näytelmä ja esitetään se. Suunnitellaan ja tehdään oma elokuva.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Luku-laudatur, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa kirjallisuudentuntemustaan ja harjaantuu kirjallisuuteen liittyvien tehtävien tekemisessä, minkä kautta hänen kykynsä eritellä ja tulkita kaunokirjallista tekstiä paranee.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee kirjallisuudesta pyydetyn määrän kirjoja ja tekee jokaisesta lukemastaan kirjasta jonkin tehtävälistan tehtävän, millä osoittaa, että on lukenut teoksen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osien lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Tekstilajit ja monilukutaito, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso syventää ylioppilastutkinnossa vaadittavia tekstilajien tunnistus- ja kirjoitustaitoja ja tekstien tarkan ja monipuolisen lukemisen taitoja.
- Syvennetään monilukutaidon käsitettä ja avataan tekstejä sen kautta: tavoitteena on vahvistaa lukemisen taitoja niin, että sirpaleista maailmaa ja sen tekstejä voidaan tulkita ja ymmärtää osana yksittäisiä tekstejä isompia kokonaisuuksia.
- Syvennyttään pohtimaan tekstilajeja ja monilukutaitoa ylioppilastutkinnon suomen kielen ja kirjallisuuden kokeen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Käydään läpi tekstilajeja niin teoriaa opiskellen että kuin itse kirjoittaen. Näin syvennetään ja vahvistetaan opiskelijan taitoja sekä tunnistaa että tuottaa erilaisia tekstilajeja.
- Syvennetään monilukutaidon käsitettä ja avataan tekstejä sen kautta: tavoitteena on vahvistaa lukemisen taitoja niin, että sirpaleista maailmaa ja sen tekstejä voidaan tulkita ja ymmärtää osana yksittäisiä tekstejä isompia kokonaisuuksia.
- Osa opintojaksosta voidaan toteuttaa tekstihuoltokurssina, jossa keskitytään parantamaan ja hiomaan jokaisen opiskelijan yksilöllisiä kirjoittamistaitoja.
- Opiskelijoiden toiveiden mukaan voidaan painottaa fakta-, media- tai kaunokirjallisia tekstejä.
- Ylioppilastutkinnon vaatimukset otetaan tekstien ja teorian valinnassa keskeisesti huomioon.
- Lopullinen opintojakson suoritus suunnitelma laaditaan opiskelijoiden kanssa vuosittain, ja siihen voidaan sisällyttää henkilökohtaista kirjoittamisen ohjausta opiskelijoiden omien tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Suomen kielen johdantokurssi, 1 op (ÄI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on oppilaiden valmentaminen lukio-opintoihin.
- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään peruskoulussa opiskeltuja kieliopin ja kielenhuollon asioita.
- Opintojakson suorittaminen tuo opiskelijalle varmuutta äidinkielen ja vieraiden kielten opiskelussa tarvittaviin kielioppiasioihin.
- Opiskelija vahvistaa kielioppiosaamistaan ja oppii kirjoitetun kielen omatoimista huoltamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruskieliopin asioita, kirjoittamisessa tarvittavia kielenhuollon asioita sekä esseevastaamisen ja tutkielman tekemisen ohjeita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka haluavat kehittää persoonallista kirjoitustyyliään ja jotka ovat kiinnostuneita erityylisten tekstien kirjoittamisesta ja omien rajojensa rohkeasta kokeilemisesta.
- Opintojaksosta hyötyvät myös ne opiskelijat, jotka haluavat syventää tietojaan luovan kirjoittamisen hyödyntämisestä ylioppilaskokeessa.
- Opintojakson tavoitteena on tukea opiskelijan persoonallisuuden kehitystä luovuuden, taiteellisuuden ja elämyksellisyyden suuntaan sekä rohkaista opiskelijaa kirjoittajana.
- Tavoitteena on myös vahvistaa ja tukea opiskelijan uskoa omaan kykyihinsä ja kehittää mielikuvien, tunteiden, ajatusten, tietojen ja aistihavaintojen käyttöä kielellisessä ilmaisussa.
- Tavoitteena on lisäksi kokea kirjoittamisen iloa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehdään paljon kirjoitusharjoituksia, joista osasta syntyy lyhyempiä ja osasta pidempiä tekstejä.
- Tehdään erilaisia tekstikokeiluja ja kirjoitetaan vapaasti virikkeiden pohjalta, esim. kuva, runo, musiikki tai elokuva.
- Tuotetaan monenlaisia kaunokirjallisia tekstejä ja harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S). Hylätty opintojakso = H. Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Kieli- ja tekstitietoisuus ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI02ÄI06)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

Vuorovaikutus, 2 op (ÄI03ÄI07)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa

- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys: ÄI16, ÄI1, ÄI2ÄI6 (ensimmäisenä opiskeluvuonna), ÄI3ÄI7, ÄI4, ÄI5 (toisena vuonna) ja ÄI8, ÄI9, ÄI10 ja ÄI11 (kolmantena vuonna). ÄI12/ÄI17 toisena tai kolmantena vuonna. ÄI15 kolmantena vuonna. Muiden opintojaksojen suorittaminen milloin vain opiskelujen aikana.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessä
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Kieli- ja tekstitietoisuus ja kirjoittaminen, 2 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Kirjallisuus 1, 2 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelevaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielisiä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemään omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet

- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Vuorovaikutus S25, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Kirjallisuus 2, 2 op (S26)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvien osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen

- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4 – 10). Merkintä K tarkoittaa, että opintojakso on kesken esimerkiksi palauttamattomien tehtävien takia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeina, suullisina tehtävinä, kirjoitustehtävinä, projekti- tai ryhmätöinä tms. Arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Opintojakson alussa arviointiasiat keskustellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä ja opiskelijat voivat vaikuttaa arviointitapoihin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi opiskelijan itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelminä tms.

Opintojakson osa voidaan tarvittaessa suorittaa itsenäisesti. Myös koko opintojakson voi opiskella itsenäisesti, jos rehtori puoltaa opiskelijan esittämää syytä. Jos koko opintojakso suoritetaan

itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja vastaa soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetuksen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

*Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuihin
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla

- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen

- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opintojaksossa opetellaan biologialle ominaisten tutkimusvälineiden käyttö ja toteutetaan pienimuotoinen tutkimustyö pienryhmässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteiden kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa lisätään opiskelijan halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Ekologian perusteet, 1 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa lisätään opiskelijan halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kurssikokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehitysuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan halua vaalia luonnon monimuotoisuutta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kurssikokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismeja ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisol*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*

- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Opintojaksolla korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosa, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geeniteknikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan ympäristöosaamista ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa eettisyyttä vaativissa pohdintoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Erätaidot, 1 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- saada ja kokea elämyksiä luonnosta ja luonnossa
- lisätä luonnontuntemusta ja arvostusta
- perehtyä jokamiehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- vahvistaa yhteistyötaitoja
- kehittää retkeilytaitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eräretki (vaellus/patikointi)
- suunnistaminen, kartanluku ja maaston hahmottaminen
- erä- ja retkiruokien valmistaminen itsenäisesti
- erähygieniä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyt suoritusmerkinnät saa, kun osallistuu eräretkelle ja palauttaa ennakkotehtävän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Eräopintojakson sisältöön kuuluu erätaitojen opettelua ja harjoittelua. Opintojaksolla käydään läpi mm. erä ja retkiruokailu, yöpyminen maastossa, vaellusvaatetus ym. Opintojakso toteutetaan oppilaiden kanssa yhdessä suunnitellen. Tavoitteena on kokea elämyksiä luonnossa, lisätä luonnon tuntemusta ja arvostusta. Tämän lisäksi tutustutaan jokamiehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kehitetään yleisesti retkeilytaitoja. Opintojakson aikana suunnitellaan oppilaiden kanssa yhteisesti yön yli kestävä eräretki.

Biologian kertausopintojakso, 1 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena harjoitella ja kerrata biologian ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisältö muokataan opiskelijälähtöisesti heidän toiveiden ja tavoitteiden pohjalta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi

Arviointi: suoritettu (S) tai hylätty (H)

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, mutta siinä voi olla itsenäisesti suoritettavia osia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologian kertausopintojaksolla kerrataan lukion biologian opintojaksojen keskeisimmät sisällöt ja valmistaudutaan biologian ylioppilaskokeeseen. Tavoitteena on selkeyttää ja kerrata biologian keskeisiä aihealueita. Opintojaksolla nivotaan yhteen eri opintojaksojen aiheet sekä totutellaan ylioppilaskokeessa vaadittavaan tietotasoon. Tehtävinä käytetään pääasiassa vanhoja ylioppilaskoetehtäviä. Näiden ratkaisemisen avulla saadaan varmuutta omasta osaamisesta ja kehitetään omaa vastaustekniikkaa ylioppilaskoetta varten.

Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen

- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntavaksi ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita ja piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuvaan ja -katsomuksiin sekä omaan elämäntavaksi
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävänsä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Kulttuurit, 2 op (ET03)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Katsomukset, 2 op (ET04)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*

- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET05)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*

- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Tulevaisuus, 2 op (ET06)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntavokseen
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluita.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasioita mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkua.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteluita näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdintelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

*Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu-

ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväen toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluun ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Etiikka, 2 op (FI02)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi

- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Totuus, 2 op (FI04)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa

- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteorioiden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä

ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita

- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (Fy1)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla voidaan tutustua ryhmässä tekemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. mittaamisen ja mittaustiedon raportoinnin alkeisiin.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (Fy2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Voidaan käsitellä energiantuotantotapojen vaikutusta ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan mm. energiakäsitteeseen.

Energia ja lämpö, 2 op (Fy3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Saa näkemystä energiantuotannon prosesseihin ja hyötysuhteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. lämpötilaan ja lämpöenergiaan sekä tilanmuuttujien vaikutukseen.

Voima ja liike, 2 op (Fy4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käsitellään asiaa monitieteisesti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitusten kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida

K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan mm. mekaniikkaa.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (Fy5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso

suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvoida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään mm. aaltoliikettä ja gravitaatiota.

Sähkö, 2 op (Fy6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla voidaan tutustua eri sähköntuotantotapojen ympäristövaikutuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden

yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. tasavirtapiireihin.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (Fy7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneetikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneetikentässä*
- *virtajohtimen magneetikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. sähkömagneettiseen induktioon.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko

numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään esimerkiksi energian kvantittumista.

Fysiikan kertausopintojakso, 2 op (Fy9)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan fysiikan oppimäärää yo-kirjoituksia varten.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakso edellyttää pääsääntöistä läsnäoloa. Täsmälliset arviointikriteerit ilmoitetaan opintojakson alussa. Suoritus voi sisältää itsenäistä työskentelyä. Itsenäiset lisäsuoritukset ja niiden arviointi voidaan sopia opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan fysiikan oppimäärää yo-kirjoituksia varten.

Fysiikan lisäopintojakso, 2 op (Fy10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voi sisältää mm. tiedeleirikouluun valmentavia fysiikan täydennysopintoja, tiedeleirikouluun osallistumisen, yliopistojen fysiikan opintoja tai muita lisäsuorituksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso voidaan myöntää aineenopettajalle tehdyn hakemuksen perusteella. Myöntämisperusteena esimerkiksi tiedeleirikouluun osallistuminen. Opintojakson voi suorittaa myös muulla erikseen aineenopettajan kanssa sovittavalla tavalla. Arviointi suoritusmerkinnällä (S).

Luonnontieteiden työopintopakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Integraatio-opintopaketit ovat oppiaineiden lopussa.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentamista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisesta sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen

ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta ja globaalista vastuusta ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdintoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomeedia-aidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa GE1, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla

- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Maantieteessä arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain painavasta syystä. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson

opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Sininen planeetta GE2, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen

- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Hyvinvointiosaaminen

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Maantieteessä arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Yhteinen maailma GE3, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Maantieteessä arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Maantieteen kertausopintojakso, 1 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena harjoitella ja kerrata maantiedon ylioppilaskirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö muokataan opiskelijälähtöisesti heidän toiveiden ja tavoitteiden pohjalta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: suoritettu (S) tai hylätty (H)

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, mutta siinä voi olla itsenäisesti suoritettavia osia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maantieteen kertausopintojakson tavoitteena on tukea ja kannustaa maantieteen ylioppilaskokeeseen valmistautuvia opiskelijoita. Opintojaksolla kerrataan lukion maantieteen opintojaksojen keskeisimmät aihealueet ja valmistaudutaan maantieteen ylioppilaskokeeseen. Opintojaksolla tutustutaan ja harjoitellaan ylioppilaskokeessa vaadittavaa tietotasoa. Jaksotehtävinä käytetään pääasiassa vanhoja ylioppilaskoetehtäviä.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta GE4, 2 op (Ge4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestäväan tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Maantieteessä arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan joko numeroarviointina (4 –10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus)

Formatiivinen arviointi: Opiskelija voi tehdä opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi voi perustua esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten

näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuuriin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiategstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti

- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalien talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päätyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen vaihtelevasti kirjallisia kokeita sekä erilaisia esse-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitetyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen

- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- • *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- • *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- • *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa
- hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso

suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiategstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyys.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluysteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan

osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemiaa kaikkialla, 2 op (KE1)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakson suorittaminen edellyttää puuttuvien osasuoritusten palauttamista arvioitaviksi opintojakson päättymistä seuraavan jakson loppuun mennessä.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiilyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme*
- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEknologian sovelluksissa*
- *osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen*
- *ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa

- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä*
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Kemian kertauspintojakso, 1 op (KE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija valmistautuu kemian ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla ja soveltamalla kemian opetussuunnitelman sisältöjä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion oppimäärän keskeisiä sisältöjä
- Oman osaamisen varmentaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanoilla S (hyväksytty suoritus) ja H (hylätty). Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus).

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja

tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisien uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuuritutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonnon kertausopintojakso, 1 op (UE08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjoitella ja kerrata uskonnon ylioppilaskirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö muokataan opiskelijälähtöisesti heidän toiveiden ja tavoitteiden pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on suoritettu (S) tai hylätty (H)

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, mutta siinä voi olla itsenäisesti suoritettavia osia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Uskonnot elokuvissa, 2 op (UE09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää tietämystään eri uskonnoista, uskonnottomuudesta tai uskonnollisista ilmiöistä elokuvien tai dokumenttien avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on itsenäisesti suoritettava
- Opiskelija katsoo elokuvia tai dokumentteja, jotka liittyvät uskontoihin, uskonnottomuuteen tai uskollisiin ilmiöihin ja tekee niistä annetut tehtävät
- Opintojakson sisältö, aikataulutus ja toteutus suunnitellaan yhdessä opettajan kanssa.
- Opintojakso sisältää arvioitavia töitä esimerkiksi tehtäviä, projektityön tai esseitä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso on mahdollista suorittaa, kun pakolliset uskonnon opintojaksot on suoritettu.

Opintojakso arvioidaan suoritettu (S) tai hylätty (H).

Opintojakso on täysin itsenäisesti suoritettava.

Hyväksytyt suoritusmerkintä vaatii, että opiskelija:

- Tekee annetut tehtävät tai muut arvioitavat työt huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti.
- Kykenee pohtimaan ja soveltamaan tietoa muun muassa uskonnoista ja uskonnosta ilmiönä annettuihin tehtäviin.

Uskonto mediassa, taiteessa, populaarikulttuurissa ja tiede, 4 op (UE7UE5UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen
- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuuritutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Paikallinen lisäys

- Opintojakso suoritetaan puoliksi lähiopetuksessa (2op.) ja puoliksi itsenäisellä työllä (2op.)
- Opintojaksoa sisältää itsenäistä työskentelyä 2 opintopisteen verran. Opiskelija toteuttaa esimerkiksi mediasisältöä, media-analysin, projektityön tai tutkimuksen, jonka suorittaa opintojakson aikana itsenäisesti.
- Opintojakson aikana saa ohjausta ja neuvontaa itsenäisen osasuorituksen tekemiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojaksoa sisältää itsenäistä työskentelyä 2 opintopisteen verran. Opiskelija toteuttaa esimerkiksi projektityön tai tutkimuksen, jonka suorittaa opintojakson aikana itsenäisesti. Itsenäisesti tehtävä työ arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO01)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa
- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntaan sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*

- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksisen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmällä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmällä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauden sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinuskon suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksisen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan

visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- Tutustuu oma kotiseutunsa kulttuuritarjontaan ja hyödyntää sitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- tutkitaan todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta
- kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä
- ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa

Yhteiskunnallinen osaaminen

- tutkitaan visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelijat tutustuvat omiin kuvakulttuureihinsa ja pyrkivät hyödyntämään taiteen keinoja oman identiteetin ilmaisussa ja rakentamisessa, mikä tukee yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia.

"Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista."

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit -opintojaksolla kehitämme taitojamme visuaalisen ilmaisun tuottajina, tulkitsijoina ja kuluttajina. Opintojaksolla keskitytään tutustumaan omiin kuviin ja itseä ympäröivään visuaaliseen kulttuuriin, sekä niiden hyödyntämiseen omassa visuaalisessa ilmaisussa. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat siis kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina.

Opintojaksolla tutkitaan taiteellisia menetelmiä hyödyntäen taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista, sekä tarkastellaan erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Lisäksi opintojaksolla perehdytään tarkemmin erilaisiin kuvatulkinnan menetelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Paikallinen lisäys

- Tutustuu paikallisiin yrityksiin ja toimijoihin, jotka toimivat arkkitehtuurin ja muotoilun saralla.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kurssilla tutustutaan arkkitehtuurin ja muotoilun merkitykseen yhteiskunnan ja aikakauden ilmentäjinä.

"Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta."--> arkkitehtuuri ja muotoiluammattit konkreettisia esimerkkejä monitieteisistä taiteen ammattilaisista.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Kokonaisvaltaisuudella tarkoitetaan sitä, että opiskelija oppii hahmottamaan erilaisten prosessien aikajänteitä, suunnittelemaan ja toteuttamaan tehtäviä omaehtoisesti. Kokonaisvaltaisuus sisältää myös käsityksen siitä, että taide ei ole vain mekaanista tuottamista vaan ajatustyötä, luovaa ongelmanratkaisua ja elämyksellisyyttä.

Hyvinvointiosaaminen

- "Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja."

Kurssi perehdyttää opiskelijat muotoilun, arkkitehtuurin ja tilan rakentamisen perusteisiin, mikä tukee erityisesti oman tilan hahmottamisen ja lukemisen taitoja. Opiskelijat oppivat tunnistamaan hyvinvointia tukevia valintoja suunnittelussa, mikä lisää myös empatiakykyä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

- Esimerkiksi arkkitehtuurin ja muotoilun vaikutukset Eurooppalaiseen historiaan ja toisin päin: miten kulttuuri muokkaa ja muokkautuu. Miten aikakaudet näkyvät globaalilla tasolla? Miten kulttuurit, tyylit ja trendit leviävät?

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Prehtyminen muotoilun ja arkkitehtuurin kolonialismiin, kulttuuriseen omimiseen ja taiteellisen tuotannon etiikkaan: esimerkkinä made in china -ilmiöt ja siirtomaiden arkkitehtuuri.
- Materiaalien eettisyys ja ympäristöystävällisyys suunnittelussa
- Design ja ilmastonmuutos

Monitieteinen ja luova osaaminen

Designkasvatus ja -opetus on aina lähtökohtaisesti monitieteistä kaikkiin suuntiin:

- luova ongelmanratkaisu edellyttää usein osaamista useilta eri ajoilta, kuten matemaattista ajattelua (arkkitehtuuri), terveystietoa hyvinvointisuunnittelussa, käsityötä prototyyppien valmistamisessa, yms.

- Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja --> Eli Opiskelijat hyödyntävät **eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia** heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Mikä on tuoli? Entä Aalto-maljakkko? Mikä virka on pilarilla ja päätykolmiolla? Miksi nuoret eivät saa viettää iltaa huoltoasemalla? Onko katuvalojen ulkopuolella elämää? Ja mitä ihmettä ovat funkis ja kitsch?

KU2 -opintojakson *Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt* tavoitteena on perehdyttää opiskelijat kulttuuriin painottaen erityisesti muotoilua ja arkkitehtuuria, sekä niiden vaikutusta taiteeseen, maailmaan ja omaan elinympäristöön tiloissa ja paikoissa. Opintojaksolla tutustutaan erilaisten tekniikoiden ja materiaalien kautta taidehistorian tyyliin ja niiden merkitykseen nykypäivän taiteen, muotoilun ja ympäristöjen muovaajina. Lisäksi keskeisiin sisältöihin kuuluvat muun muassa suomalainen ja kansainvälinen muotoilu- ja arkkitehtuuriperinne, sekä erilaiset kulttuuri- ja luonnonympäristöt, joihin tutustumme luovan prosessin avulla: tutkimalla ja kokeilemalla, suunnittelemalla itse ja lopulta tuomalla suunnitelmia paperilta käsin kosketeltaviksi.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestäväen tulevaisuuden näkökulmista.

Paikallinen lisäys

- tuottaa mediasisältöä elinympäristöönsä liittyen

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson keskeisin osaamistavoite liittyy visuaalisten medioiden mahdollisuuteen tuottaa vuorovaikutusta. Opiskelijat ymmärtävät roolinsa paitsi visuaalisen median tuottajina myös kuluttajina. Opiskelijat harjoittelevat ymmärtämään kuvan ja tekstin välisen vuorovaikutuksen aikaansaamia merkityksiä, sekä niiden taustalla olevia tarkoituksia.

Hyvinvointiosaaminen

- Aplikaatioiden ja sosiaalisen median lukutaito ja ymmärtäminen tukevat hyvinvointia ja identiteetin kehittymistä: kaikki ei ole sitä miltä näyttää, ja sen ymmärtäminen on tärkeää

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija tutustuu visuaalisen median **vaikuttamisen** keinoihin: uutiskuvat, infograafit, mainoskuvat
- "Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin." Media tuottaa jatkuvasti uutta sisältöä ja hedelmällisen, ajankohtaisen tilan tarkastella mainittuja asioita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- "Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. "
-

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Tekijänoikeuskysymykset ovat kuvaviestinnän keskeisimpiä kysymyksiä. Opiskelija perehtyy tekijänoikeuksiin ja visuaalisen materiaalin eettiseen hyödyntämiseen.

- Teknologia ja siihen liittyvä kestävän kehityksen problematiikka

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla perehdytään siihen, millaista viestiä kuva tuottaa muista kulttuureista. Millaisia rooleja ja ideoita mainokset ja muu visuaalinen informaatio tuottavat? (Esim. kehitysmaakuvat, Kardashian -mainonta tms. Rekkamies-retoriikka)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa ja alati visualisoituvassa maailmassa kuvien viestien ja vaikutuksen lukeminen ja ymmärtäminen ovat keskeisiä taitoja. Kuva viestii ja vaikuttaa - opintojaksolla tutustutaan kuvaan vaikuttamisen välineenä ja median kuvastoja ilmiönä, joka on luonnollinen osa jokapäiväistä elämää. Opintojaksolla keskitytään erityisesti visuaaliseen mediaan ja sen tavoitteena on valottaa opiskelijalle kuvailmaisun vaikutuskeinoja mahdollisimman laaja-alaisesti, sekä tarjota keinoja tulkita ja eritellä erityisesti median keinoin kuvattua maailmaa.

Keskeisiä sisältöalueita opintojaksolla voivat olla esimerkiksi muun muassa medialukutaitoon liittyvät harjoitteet, mediataide, kuvajournalismi, mainonta, populaarikulttuuri, graafinen suunnittelu, tuotteistaminen, valokuvaus ja elokuvailmaisuus.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*

- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kurssin keskiössä on ehdottomasti globaali- ja kulttuuriosaamisen laaja-alainen osaaminen. Todellisuutta tutkitaan globaaleja taiteen trendejä ja historiaa poiketen perinteisestä eurosentrisestä taidekäsityksestä. Opiskelijat oppivat tarkastelemaan "omissa kuvissaan" yhdistyviä eri kulttuurien piirteitä ja arvostamaan, mutta myös tarkastelemaan kriittisesti paikallista ja kansainvälistä kuvavirtaa. Kurssi pyrkii laajentamaan opiskelijoiden käsitystä kuvan tekemisen rajoista ja rajattomuudesta. Lisäksi perehdymme

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taiteen monet maailmat -nimellä voidaan viitata myös taidekäsitysten rajattomuuteen. Opintojaksossa opiskelijat tutustuvat taiteen tekemisen lukemattomiin mahdollisuuksiin ja oppivat täydentämään teknistä osaamistaan uusilla keinoilla. Taidetta voidaan tehdä numeroilla, väreillä, sanoilla, ajatuksilla. Performanssit, videot, installaatiot ja maalaukset ovat osa taiteen kenttää siinä missä alkuperäiskansojen käyttötaide, Japanin kalligrafia ja USA:n new age -hippien vaellustaidekin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijaa ohjataan taiteen avulla pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävästä elämäntavan näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taidetta taiteen vuoksi (ks. Modernismi) vs. Taiteen kantaaottavuus -ilmiöt osana taidekenttää. Opiskelija tutustuu opintojaksolla taiteen yhteiskunnalliseen rooliin ja oppii hyödyntämään visuaalista taidetta ilmaisun välineenä yhteiskunnallisten kysymysten ja puheenaiheiden pohdinnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehitetään rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Lisäksi tutustutaan taiteeseen, joka pyrkii ensisijaisesti kommunikoimaan ja vaikuttamaan.

Hyvinvointiosaaminen

Kuvan kieli on globaalia, mutta sillä on omia paikallisia nyanssejaan: niiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta opiskelija voi kerätä tarvitsemansa tiedon ympäriltään ja muodostaa sen perusteella mielipiteitä. Ymmärtämällä erilaisia taiteen tekemisen tapoja, merkityksiä ja seurauksia voidaan tukea opiskelijan henkistä kasvua ja monilukutaitoa. Visuaalisen monilukutaidon kehittyminen tukee ymmärrystä ympäröivän maailman tilasta ja ilmaisun kehittyminen antaa eväitä ottaa kantaa ja kommunikoida ympäristön ja yhteisön kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Länsimaisen taiteen historia on perinteisesti kuvataiteen opetuksen keskiössä. Me tiedämme, miten taide on historiallisesti saanut muotonsa Euroopassa. Maailma on kuitenkin pullollaan erilaisista taustoista tulevia osaajia ja visuaalisia kulttuureita, eikä taide ole koskaan irrallaan ympäröivästä maailman tilasta.

KU4 Taiteen monet maailmat -opintojaksolla painottuvat taiteen erilaiset yhteiskunnalliset ja kulttuuriset näkökulmat ja lähtökohdat, sekä laajan taidekasityksen omaksuminen. Sen sijaan

että ajattelisimme taiteen olevan jotakin tietyn kaltaista ilmaisua, on opintojakson keskiössä ajatus taiteesta ilmiönä, jolle erilaiset yhteisöt, ympäristöt ja yhteiskunnat antavat omanlaisensa ilmenemistavan. Opintojaksolla käänämme katseemme taiteen taustalla vaikuttaviin tekijöihin ja tutustumme taiteeseen ja sen tekemiseen esimerkiksi **eri maissa, kulttuureissa, luonnon ympäristöissä, yhteisöissä ja aikakausina syntyneiden teosten ja tekniikoiden kautta**. Opintojakson keskeinen tavoite on oppia ymmärtämään kuvataidetta laajemmin erilaisten ihmisten käsissä erilaisen muodon saavana käsitteenä ja hyödyntämään opittua uutta kuvallista kieltä **omassa tulkinnassa ja ilmaisussa**.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Maalauksen työpaja, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu maalaamisen perustekniikoissa
- Opiskelija tutustuu maalaustekniikoihin ja niiden erityispiirteisiin
- Opiskelija oppii hahmottamaan maalaustekniikoiden historiallista kehitystä ja sen merkitystä kulttuurin tuotteena
- Opiskelija oppii käyttämään maalaamista luovana kuvailmaisun keinona sekä ajattelun ja havainnollistamisen välineenä.
- Opiskelija etsii omaa maalausjälkeä ja löytää omia ilmaisutapoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään kuvaa tekniikoita vaihdellen ja uusia menetelmiä kehitellen.
- Opintojaksolla voidaan perehtyä klassisiin, kokeileviin tai digitaalisiin maalaamisen tekniikoihin, välineisiin ja materiaaleihin.
- Opintojaksolla voidaan syventyä esimerkiksi muotokuvaan, maisemaan tai asetelmaan maalauksen aiheena, ei-esittävään taiteeseen tai katutaiteeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvan tekeminen ja tarkasteleminen tarjoaa opiskelijoille monenlaisia visuaalisia aistinautintoja ja esteettistä mielihyvää. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee tunteiden pohtimista, identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua ja hyvinvointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kannustamme luoviin ratkaisuihin ja kokeilevaan otteeseen kuvantekemisessä. Luova ongelmanratkaisukyky kehittyy taiteellisessa prosessissa, jossa pyritään tuomaan ajatuksia esille erilaisia tekniikoita hyödyntämällä. Uuden tekniikan oppiminen ja teknisen osaamisen syventäminen mahdollistavat visuaalisen ilmaisun hyödyntämisen luovasti myös kuvataiteen ulkopuolella ja muissa kuin taiteellisen ilmaisun yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla voidaan tutkia maalaustaiteen kautta kulttuurista moninaisuutta, erilaisia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssään

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojaksoon voidaan sisällyttää soveltuvien osien esimerkiksi museo- tai näyttelyvierailuja, sekä asiantuntijaluentoja.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi **lähiopetuksessa**.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maalaaminen on tekniikkana jo vuosituhansia vanha keino ilmaista näkyvää ja näkymätöntä ihmiskulttuureissa. Maalauksen työpaja -opintojakso tarjoaa opiskelijalle nimensä mukaisesti mahdollisuuden tutustua taidemaalauksen eri tekniikoihin opettajan johdolla. Opintojakson tavoitteena on lisätä ja syventää opiskelijan osaamista liittyen maalaustekniikoihin, sekä tukea ja rohkaista ilmaisemaan itseään, ajatuksiaan ja tunteitaan maalaten. Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan laajasti opintojakson sisältöihin: Sisältönä opinnoissa voivat olla opiskelijaryhmän kiinnostuksesta riippuen esimerkiksi akvarellit, öljyvärit, akryylit, guassit, pastellit, musteet, lasimaalit, digitaalinen maalaus tai vaikkapa itse kehiteltävät luonnonmaalit.

Opintojaksoon voidaan sisällyttää soveltuvien osien esimerkiksi museo- tai näyttelyvierailuja, sekä asiantuntijaluentoja

Valokuvauksen työpaja, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu valokuvaukseen taiteenalana
- Opiskelija oppii hyödyntämään järjestelmäkameraa itseilmaisussa ja kuvan tuottamisen välineenä
- Opiskelija oppii ymmärtämään valokuvauksen mahdollisuuksia vaikuttamisessa ja viestinnässä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valokuvauksen historia ja lajityypit
- Kameran toimintaperiaatteet
- Kuvanmuokkauksen perusteet
- Valokuvateoksen rakentamisen perusteet
- Tulostaminen/ Fyysisen teoksen tuottaminen valokuvasta
- Työskentelyn pohdinta ja itsearviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Valokuvaus tukee **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Sitä voi lähestyä monen eri tieteenalan näkökulmasta. Valokuvaus voi toimia havaintojen tekemisen välineenä, mielikuvien, tunteiden käsittelyssä tai oman aikansa ilmiöiden tallentajana. Valokuvauksen prosesseja ja tekniikkaa voidaan tutkia myös luonnontieteiden näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla tuemme nähdäksi tulemista sekä tasa-arvoista ja hyväksyvää vuorovaikutusta kuvattavan ja kuvaajan välillä. Valokuvaaminen ja siihen liittyvät oppimisprosessit ovat usein sosiaalista yhdessä tekemistä.

Hyvinvointiosaaminen

Valokuva toimii yhtenä välineenä identiteetin rakentamisessa, oman elämäntarinan näkyväksi tekemisessä tai ihmissuhteiden vaalimisessa. Valokuvaa voi lähestyä myös voimauttavasta näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti opintojakson sisältöjä ja arviointia noudattaen.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valokuvauksen työpajassa tutustutaan valokuvauksen perustekniikoihin ja -käsitteisiin järjestelmäkameroita ja muita kameralaitteistoja hyödyntämällä. Opintojaksolla perehdytään valokuvaukseen taiteenlajina ja itseilmaisun välineenä, sekä opetellaan hahmottamaan sen merkitystä historiallisena käännekohtana kuvan tuottamisessa. Opintojakson tavoitteena on oppia hallitsemaan käytettävissä olevan kameralaitteiston ominaisuuksia ja hyödyntämään niitä osana omaa taiteellista ilmaisua ja kuvaviestintää.

Opintojakson sisällöt keskittyvät digitaaliseen valokuvaukseen ja kuvien digitaaliseen käsittelyyn, sekä lopputuotosten fyysiseen tuottamiseen liittyvän teknisen osaamisen kehittämiseen. Muita sisältöjä voivat olla esimerkiksi analoginen valokuvaus, camera obscura, neulanreikäkamera ja videotyöskentely.

Opintojaksoon osallistumiseen ei vaadita omaa järjestelmäkameraa.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Plastisen työpaja, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tiedostaa ympäröivän tilan, kuten luonnon ympäristön, rakennetun ympäristön ja teosmaisen ympäristön kokonaisvaltaisena kokemuksena.
- Opiskelija ymmärtää kolmiulotteisen työskentelyn mahdollisuudet sekä taiteen, luovan ilmaisun että tuotesuunnittelun näkökulmasta.
- Opiskelija harjaantuu muotoilun ja kuvanveiston tekniikoissa ja ymmärtää niiden ilmaisukeinoja.
- Opiskelijan etsii omaa kolmiulotteista työskentelyjälkeä ja löytää omia ilmaisutapoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan muotoilun ja tuotesuunnittelun prosesseihin, jotka sisältävät eri vaiheita ideoinnista ja suunnittelusta materiaalikokeiluihin ja valmiin tuotteen toteuttamiseen.
- Opintojaksolla voidaan painottaa joko taiteellista työskentelyä tai tuotesuunnittelun prosesseja.
- Opintojaksolla on mahdollista perehtyä muotoilun eri menetelmiin kuten keramiikkaan, kuvanveistoon tai rakenteluun. Opintojaksolla voidaan toteuttaa myös erilaisia tekniikkakokeiluja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Muotoilu, käsillä tekeminen, pitkäjänteinen työskentely tukevat hyvinvointia - ne sekä haastavat aivoja että ovat mielelle hyväksi. Opintojaksolla kannustamme opiskelijaa luoviin ratkaisuihin ja kokeilevaan otteeseen työskentelyssä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla voimme tutkia kulttuurista monimuotoisuutta sekä kulttuuriperintöä laajasti kuvanveiston ja muotoilun näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla voimme pohtia tuotteiden ja materiaalien ekologisuutta, sekä erinäisten aihealueiden eettisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Kurssi voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Hiilellä nyhrääminen kyllästyttää, lyijykynät on jo pureksittu loppuun ja vesiväripaletitkin on jo tuttua kauraa? Plastisen työpaja -opintojaksolla pääset edellä mainittujen sijaan perehtymään erilaisiin kolmiulotteisiin taiteen tekemisen tapoihin aina tutuista keramiikkavälineistä ehkä jopa hitsipuikkoon.

Opintojakson tavoitteena on tutustua soveltavasti kolmiulotteisiin materiaaleihin ja niiden mahdollisuuksiin visuaalisen tuottamisen välineenä. Mahdollisia materiaaleja ja tekniikoita opinnoissa ovat esimerkiksi savi, kipsi, puu, metallit, kivi ja erilaiset hybridimateriaalit.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Piirustus ja grafiikka -työpaja, 2 op (KU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää taitoja ja tietoja eri taidegrafiikan ja piirustuksen menetelmistä
- Opiskelija harjaantuu hyödyntämään oppimiaan menetelmiä kuvan tuottamisessa ja tulkinnessa
- Opiskelija tekee itsenäisiä valintoja ja tuottaa kuvaa eri grafiikan ja piirustuksen tekniikoilla
- Opiskelija tiedostaa graafisten painomenetelmien merkityksen luovana kuvailmaisun keinona
- Opiskelija ymmärtää grafiikan ja painomenetelmien mahdollisuudet kuvallisessa ilmaisussa.
- Opiskelija etsii omaa piirustusjälkeä ja löytää omia ilmaisutapoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Syvennetään tietoja ja taitoja eri taidegrafiikan ja piirustuksen tekniikoista, sekä hyödynnetään niitä kuvan tuottamisessa
- Opintojakso voidaan toteuttaa eri sisältöalueita painottaen. Niitä voivat olla perinteiset painomenetelmät kuten puupiirros, metalligrafiikka, stensiilipaino, leimasinpaino ja monotypia.
- Opintojaksolla voidaan syventyä myös kokeellisiin tai digitaalisiin paino- ja piirustusmenetelmiin.
- Opintojaksolla voidaan syventyä myös tekstiilitaiteen painomenetelmiin.
- Opintojaksolla soveltuvia piirtämisen lajeja ja tekniikoita ovat esimerkiksi elävän mallin piirtäminen, käsivarapiirtäminen, sarjakuva, kuvitus, mielikuviin perustuva piirtäminen, perspektiivipiirtäminen, projektiopiirtäminen ja karikatyyripiirtäminen
- Opintojaksolla voidaan perehtyä klassisiin, kokeileviin tai digitaalisiin piirtämisen välineisiin ja materiaaleihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamista kuvantekijänä. Kuvien tarkastelu ja kuvan tekeminen voivat toimia välineenä oman identiteetin rakentamisessa, mikä osaltaan tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Erilaisten piirustuksen ja grafiikan tekniikoiden hahmottaminen osana maailmanlaajuisia taidekenttää ja taiteen historiaa laajentaa opiskelijan kykyjä arvioida näkemiään visuaalisia viestejä. Eri kansallisuuksia edustavat taiteilijat eri aikakausilta tulevat tutuksi ja ne laajentavat opiskelijan mahdollisuuksia erottaa paikallisia eroja ja symboleita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luova ongelmanratkaisukyky kehittyy taiteellisessa prosessissa, jossa pyritään tuomaan ajatuksia esille erilaisia tekniikoita hyödyntämällä. Uuden tekniikan oppiminen ja teknisen osaamisen syventäminen mahdollistavat visuaalisen ilmaisun hyödyntämisen luovasti myös kuvataiteen ulkopuolella ja muissa kuin taiteellisen ilmaisun yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Piirustus ja grafiikka -työpajassa tutustutaan tarkemmin taidegrafiikkaan ja erilaisiin piirtimiin perustuviin taiteen tekemisen menetelmiin. Opintojaksossa tutuksi tulevat grafiikan syvä- ja kohopainotekniikat, kuten linokaiverrus, puupiirros ja metalligrafiikan menetelmät, sekä syvennetään osaamista esimerkiksi lyijykynien, tussin, hiilen ja digitaalisen piirtämisen maailmassa.

Kurssiin voi mahdollisuuksien mukaan sisältyä esimerkiksi näyttelyvierailuja tai asiantuntijaluentoja.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Museopassi, 2 op (KU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rutinoituu (taide)museokävijänä ja oppii hyödyntämän museoiden palveluita
- Opiskelija tutustuu näyttelyiden sisältöihin syvällisemmin, sekä arvioi niitä kirjallisesti
- Opiskelija oppii arvioimaan ja refleктоimaan omia näyttelykokemuksia ja pohtimaan ajatuksia osana suurempia kokonaisuuksia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan vierailee itsenäisesti valitsemissaan museoissa ja/tai taidenäyttelyissä
- Opiskelija kirjaa ylös kokemuksiaan ja refleктоi kokemaansa kirjallisesti
- Museokäyntipäiväkirjan pitäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kiinnostaviin palveluihin tutustuminen ja niiden hyödyntäminen tutustuttaa opiskelijaa yhteiskunnan tarjoamiin toimintoihin. Museovierailut lisäävät kiinnostusta erilaisten julkisten kulttuuripalveluita kohtaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Kulttuuripalveluiden hyödyntäminen on osaltaan vuorovaikutusta: museovierailussa opiskelija on välillisesti vuorovaikutuksessa esimerkiksi taiteilijoiden, instituutioiden ja mahdollisesti muiden vierailijoiden kanssa. Lisäksi vierailun refleктоinti kirjallisesti mahdollistaa oman vierailun sanallistamisen ja pohdinnan selkiyttämisen lukijaa varten.

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuurielämykset tukevat yksilön hyvinvointia. Omaehtoinen ja omaan mielenkiintoon pohjautuvien museokokemusten hankkiminen harjaannuttaa nuoria erilaisten kulttuuripalveluiden käyttäjinä, sekä tukee heidän hyvinvointiaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Aktiiviset museovierailut avartavat opiskelijan näkökulmia ja luovat mahdollisuuksia syventyä kulttuurin- ja yhteiskunnan ilmiöihin. Museoiden tarjonnasta riippuen myös globaalit näkökulmat pääsevät mahdollisesti esille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa.

Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Opintojaksolle osallistuminen on mahdollista KU1 -opintojakson suorittamisen jälkeen.

Suoritusmerkintään vaaditaan että opiskelija:

- Suorittaa annetut tehtävät huolellisesti ja hyväksytysti
- Kykenee pohtimaan ja soveltamaan tietoa taiteesta ja kulttuurista, sekä reflektimaan museokokemustaan kirjallisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Museopassi -opintojakso on itsenäisesti suoritettava opintokokonaisuus, jossa opiskelija vierailee itse valitsemisissaan museokohteissa, sillä museoelämykset tukevat kulttuurista hyvinvointia ja laaja-alaista kulttuuriosaamista. Opiskelijan tehtävä on perehtyä museoiden näyttelytarjontaan ja vieraila ajan kanssa itseä kiinnostavissa näyttelyissä. Näyttelyissä opiskelija kerää tietoa, kuvia ja kokemuksia, joista kirjoitetaan vierailun päätteeksi kokemusta ja näyttelyn sisältöä lyhyesti läpi käyvä yhteenveto.

Kurssin suorittamiseen vaaditaan neljä (4) museonäyttelyvierailua ja niistä kirjoitettua reflektointia.

Opintojakso on mahdollista suorittaa KU1-opintojakson suorittamisen jälkeen.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisien näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä (4) lukion kuvataiteen kurssia.
- Lukiodiplomisuurituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään arviointiasteikkoa 4–10
- Opiskelija asettaa kuvataiteen lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet, sekä päättää kuvataiteen lukiodiplomin toteutustavasta yhteistyössä opettajan kanssa.
- Opiskelijan lukiodiplomi voi olla myös osa laajempaa ryhmätyönä toteutettavaa produktiota.

Kuvataiteen lukiodiplomin portfolio sisältää:

1. luonnoksia, kokeiluja ja tutkielmia työskentelyn eri vaiheista
2. kuvausta työskentelyn etenemisestä ja mahdollisista muutoksista
3. kirjallista pohdintaa opiskelijan lukiodiplomiin liittyvästä kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
4. oman oppimisprosessin, työskentelyn ja teoksen itsearviointia
5. lähdeluettelon, jossa on tiedot käytetyistä painetuista, painamattomista ja elektronisista lähteistä
6. työ- ja ajankäyttösuunnitelman.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Opiskelija suorittaa kuvataiteen lukiodiplomin itsenäisesti vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa. Kuvataiteen lukiodiplomikurssin alussa opettaja käy opiskelijoiden kanssa läpi lukiodiplomin suorittamisen ohjeet ja lukuvuosittaiset tehtävät. Opiskelija asettaa kuvataiteen lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet, sekä päättää kuvataiteen lukiodiplomin toteutustavasta yhteistyössä opettajan kanssa. Opiskelijalle annetaan ohjausta ja tukea lukiodiplomikurssin suunnitteluvaiheessa. Opettaja seuraa opiskelijan lukiodiplomin suorittamisen etenemistä säännöllisesti.

Opiskelija ideoi, suunnittelee ja toteuttaa lukiodiplomiin sisältyvän teoksen valitsemaansa lukuvuosittaiseen tehtävään perustuen. Opiskelija valitsee ilmaisukeinot, materiaalit ja tekniikat valitsemansa tehtävän ja asettamiensa tavoitteiden pohjalta. Teos voidaan toteuttaa esimerkiksi perinteisen kuvataiteen, valokuvan, graafisen suunnittelun, muotoilun, ympäristön suunnittelun, arkkitehtuurin ja nykyaikaisen keinoilun tai niitä yhdistellen. Nykyaikaiselle ominaiseen tapaan teos voi vedota näköaistin lisäksi myös muihin aisteihin. Teos voi olla esimerkiksi installaatio, performanssi, media-, yhteisötaide- tai ympäristötaideteos. Visuaalisuuden rinnalla myös ääni, liike, tanssi, laulu, sanat ja käsitteet voivat olla osa teosta.

Liikunnan lukiodiplomi (LILD4), 4 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Lisäläajuus

2 op

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MuLD6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi

- Musiikin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä (4) lukion musiikin kurssia.
- Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään arviointiasteikkoa 4–10.
- Diplomin suorittamisen arvio pienimuotoinen lautakunta.
- Opiskelija asettaa musiikin lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet, sekä päättää toteutustavasta yhteistyössä opettajan kanssa.
- Opiskelijan lukiodiplomi voi olla myös osa laajempaa ryhmätyönä toteutettavaa produktiota.
- Opiskelijalle annetaan ohjausta ja tukea lukiodiplomikurssin suunnitteluvaiheessa.
- Opiskelija suorittaa musiikin lukiodiplomin itsenäisesti vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa.
- Opettaja seuraa opiskelijan lukiodiplomin suorittamisen etenemistä säännöllisesti.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvyistään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista

pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleisiä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja

kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Energiaa liikunnasta, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy opintojaksossa monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Vuorovaikutusosaamisen kehittämiseksi opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista opintojaksossa vahvistetaan tukemalla opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista. Lisäksi terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuri on opintojakson keskiössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointia voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä suorituksessa suoritettavista sisällöistä voidaan hyödyntää teksti-, kuva- ja videomuotoista suorituspäiväkirjaa ja opintojaksosta kootaan portfolio. Itsenäisesti suoritettavaan opintojaksoon voi sisältyä myös lyhyempiä kirjallisia tehtäviä.

Aktiivien elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta

- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Paikallinen lisäys

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

- Sisällöissä hyödynnetään lähiympäristön liikuntapaikkoja ja mahdollisuuksien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä suorituksessa suoritettavista sisällöistä hyödynnetään teksti-, kuva- ja videomuotoista suorituspäiväkirjaa ja opintojaksosta kootaan portfolio. Itsenäisesti suoritettavaan opintojaksoon sisältyy myös lyhyempiä kirjallisia tehtäviä.

Uudet liikuntamuodot, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa hyödynnetään lähiseudun liikuntaympäristöjä mahdollisuuksien mukaan. Opintojakso voi sisältää pienimuotoisia retkiä ja vierailuita, joissa tutustutaan uusiin liikuntamuotoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Wanhojen tanssit, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson pääpaino on vanhojenpäivän tanssien harjoittelussa, suunnittelussa ja toteutuksessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta koulu yhteisössä laajemminkin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Paikallinen lisäys

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- Virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- Rentouttavat ja elämykselliset liikuntamuodot
- Oppilaat pääsevät vaikuttamaan opintojakson painopistealueisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti. Itsenäisessä suorituksessa suoritettavista sisällöistä voidaan hyödyntää teksti-, kuva- ja videomuotoista suorituspäiväkirjaa ja opintojaksosta kootaan portfolio. Itsenäisesti suoritettavaan opintojaksoon voi sisältyä myös lyhyempiä kirjallisia tehtäviä.

Luovasti liikkuen, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kehollisen ilmaisun kehittäminen luovan liikunnan avulla
- Yhteistyötaitojen kehittäminen ja yhteisöllisyyden edistäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Liikunnallinen luova ilmaisu tanssin, akrobatian, näyttämötaiteen, sirkuksen ja muun visuaalisen liikkumisen avulla
- Projektiluonteisen esityksen luominen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan suoritettu / hylätty.

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Palloilu, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen pallopelien avulla

- Yhteistyötaitojen edistäminen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisääminen pallopelien avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perinteisten ja uusien pallopelien pelaaminen
- Pelikäsitysten ja lajitaitojen kehittäminen
- Pallopeliturnausten järjestäminen ja pallopelien ohjaustehtävät

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääntelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: suoritettu / hylätty

Opintojakson summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön. Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Summatiivista arviointi voidaan toteuttaa myös liikuntakokeiden, liikuntapäiväkirjojen, projektitöiden tai muiden oppimista mittaavien menetelmien avulla.

Opintojakson formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi tuntipalautteena, oman oppimisen itsearviointina sekä vertaisarviointina ja -palautteena.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennyttään eri pallopelien pelikäsityksiin ja lajitaitoihin. Opintojaksolla pelataan perinteisiä pallopelejä sekä tutustutaan uusiin pallopeleihin. Opintojakson ohjelma koostuu muun muassa pelaamisesta, harjoittelemisesta, peliturnausten järjestämisestä ja pallopelien ohjaustehtävistä. Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan painopistealueisiin yhteissuunnittelun kautta.

Talviliikunnan opintojakso, 1 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena yhteisöllisyyden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen elämyksellisen talviliikunnan avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Talviliikunnan eri osa-alueet kuten laskettelu, lautailu, hiihto ja retkeily
- Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opintoretki hiihtokeskukseen
- Opintojakso voi sisältää varainhankintaan ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Suoritusmerkintä (S: Suoritettu, H: Hylätty)

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennyttään talviliikunnan eri osa-alueisiin ja opiskelija saa elämyksiä talviliikunnan eri mahdollisuuksista kuten laskettelusta, lautailusta, hiihdosta ja retkeilystä. Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opintoretki hiihtokeskukseen. Opintojakso voi sisältää myös muita hiihtokeskuksen tarjoamia liikunta-aktiviteetteja. Opintojakso voi sisältää varainhankintaan ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja. Opintojaksoon sisältyvä retki on maksullinen, mutta kustannuksia pyritään kattamaan yhteistoiminnallisesti, muun muassa yrittäjyyteen liittyen.

Opintojakso järjestetään joka toinen vuosi.

Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan

merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota

- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida

K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan mm. polynomifunktioihin, eksponenttifunktioihin ja rationaalifunktioihin.

Geometria, 2 op (Maa3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään geometriaa

Analyttinen geometria, 3 op (Maa4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kannustetaan opiskelijoita keskustelemaan matematiikasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko

numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkastellaan mm. suoria ja vektoreita.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (Maa5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arvointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan esimerkiksi trigonometriin ja eksponenttifunktioihin.

Derivaatta, 3 op (Maa6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arvointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta

osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla mm. tutustutaan raja-arvoihin.

Integraalilaskenta, 2 op (Maa7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arvointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (Maa8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arvointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden

yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan tilastoihin ja tödennäköisyyksiin.

Talousmatematiikka, 1 op (Maa9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson

itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. lukujonoihin ja korkolaskuihin.

3D-Geometria, 2 op (Maa10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvioida

K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan mm. vektoreiden piste- ja ristituloon.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (Maa11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*
- *käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson

päätyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvoida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Käsitellään mm. jaollisuutta.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (Maa12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin. Mikäli opiskelijalla on opintojakson päättyessä keskeneräisiä osasuorituksia tai liikaa poissaoloja, opintojakso voidaan arvoida K-merkinnällä. Lähtökohtaisesti opintojakso suoritetaan lähiopetuksena. Koko opintojakson

itsenäinen suorittaminen vaatii luvan rehtorilta ja aineenopettajalta ja jokainen tapaus harkitaan erikseen. Lupa voidaan myöntää vain painavasta syystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennetään mm. analyysin ja integraalilaskennan taitoja.

Pitkän matematiikan kertausopintojakso, 2 op (Maa13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan pitkän matematiikan oppimäärää.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10. Opintojakson suorittaminen edellyttää läsnäoloa. Suoritukseen voi sisältyä itsenäisesti suoritettavia töitä. Tarkemmat arviointikriteerit ilmoitetaan opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan pitkän matematiikan oppimäärää yo-kirjoituksia varten.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- *Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen*

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*

- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*

- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suorituserkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- **Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen**

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*

- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksyty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle osallistuminen edellyttää opintojakson "Tilastot ja todennäköisyys" suoritusta.

Lyhyen matematiikan kertausopintojakso, 1 op (MAB9)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lyhyen matematiikan sisältöjen kertaaminen
- matematiikan työmenetelmien ja tietoteknisten välineiden käytön kertaaminen ja soveltaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanoilla S (hyväksytyt suoritus) ja H (hylätty). Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytyt suoritus).

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*

- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Matematiikan tekniset työvälineet, 1 op (MAY15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osaa hyödyntää monipuolisesti ja luovasti dynaamisen matematiikan, symbolisen laskennan ja tilasto- ja taulukkolaskentaohjelmistoja
- osaa tuottaa sähköisessä muodossa matemaattisia kaavoja ja symboleja sisältävää tekstiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matemaattisten kaavojen ja symbolien kirjoittaminen
- symbolinen laskenta, laskentaohjelmistot, laskinohjelmat
- tilastotiedon käsittely ja esittäminen ohjelmistojen avulla
- taulukkolaskentaohjelmistojen käyttö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanoilla S (hyväksytty suoritus) ja H (hylätty). Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden tai palautettavien tehtävien kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvyille asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro- kaikki soittamaan ja laulamaan, 2 op (MU1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustuu omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustumista paikalliseen musiikkitoimintaan erilaisten tehtävien avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa omat musiikilliset vahvuutensa ja kehitettävät taitonsa. Hän saa tilaisuuksia harjoitella tai kehittää omia taitojaan turvallisessa ympäristössä. Hän saa mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita sekä oppii jakamaan onnistumisen kokemuksia. Kuuntelutehtävissä opiskelijat voivat jakaa tuntemuksiaan, mielipiteitään ja kokemuksiaan erilaisista musiikeista. Kuulohuollon yhteydessä hän ymmärtää turvallisen ääniympäristön tärkeyden ja merkityksen tulevia vuosia varten.

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikissa opiskelija toimii osana ryhmää ja oppii kommunikoimaan musiikillisesti muiden kanssa. Hän saa kokemuksia yhteismusisoinnista. Hän harjoittelee kuuntelutaitoa ja palautteen antoa ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita pelataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista tai osasuorituksia itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisuja edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kappalevalikoiman avulla opiskelija tutustuu erilaisiin suomalaisiin musiikkikulttuureihin. Hän ymmärtää suomalaisen musiikkikulttuurin yhteyden eurooppalaiseen musiikkikulttuuriin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää omia taitojaan ja rohkaistuu kokeilemaan myös uusia taitoja ja soittimia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää luovuutta tekemällä uusia sovituksia ja ratkaisuja kappaleiden sovituksissa ja yhteissoitossa. Hän rohkaistuu musisoimaan ja säveltämään myös uuden teknologian avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearviointiin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso Intro-kaikki soittamaan tulee suorittaa ensin.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista tai osasuorituksia itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kappalevalikoiman avulla erilaisiin musiikkikulttuureihin. Hän oppii tunnistamaan niiden ominaispiirteet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pääsee kokeilemaan erilaisissa musiikkikulttuureissa olevia soittimia ja yhdistelemään niitä omaan musiikkiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu ja kokeilee erilaisia soittimia. Hän oppii, miten ihminen on käyttänyt luontoa hyväksi keksiessään erilaisia omaan kulttuuriin sopivia soittimia kestäväällä tavalla ja ekologista kuvittelukykyä hyväksi käyttäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee empatiakykyä, ymmärtämään toisten ideoita ja ajatuksia sekä kykyä asettua toiden asemaan. Ryhmätyöskentelyssä harjoitellaan muiden kuuntelemista kuuntelemista ja reagointia heidän toimintaan. Opiskelija harjoittaa ongelmienratkaisutaitoja ja oppii näin ratkaisemaan erilaisia konflikteja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pääsee kokeilemaan omaa luovuutta kappaleiden sovituksia ja mahdollisesti omia sävellyksiä tehdessä. Ryhmätyöskentely antaa mahdollisuuksia luovien ideoiden toteuttamiseen, ongelmien luovaan ratkaisemiseen, ajattelemaan toisella tavalla ja katsomaan asioita toisella tavalla eri näkökulmasta. Opiskelija pääsee toteuttamaan omaa luovuuttaan monipuolisesti musiikkikappaleiden toteuttamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuksia vaikuttaa musiikin avulla yhteiskuntaan ja tuoda esille itselle tärkeitä asioita. Toteutuksissa hän oppii vastuuta koko ryhmästä ja toimimaan vastuullisesti yhteisen päämäärän hyväksi. Opiskelija saa mahdollisuuksia käsitellä vaikeita elämänaiheita musiikin avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuden avartaa ja laajentaa omaa ajattelua eri taiteiden avulla. Hän saa kokemuksia eri taiteenlajien yhteistyöstä yli raja-aitojen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita pelataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista tai osasuorituksia itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Soita hatusta, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia vapaata säestystä erilaisilla soittimilla
- oppia improvisoimaan
- oppia tekemään omia sovituksia, sävellyksiä myös erilaisia nuotinnus- ja sovitushjelmia käyttäen
- tutustua soinnutukseen ja sen eri tyyleihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vapaaseen säestykseen tutustuminen ja opettelu
- säestystä sointumerkkien avulla kosketinsoittimin, ukulelen tai kitaran avulla
- tehdään omia sovituksia, sävellyksiä, soinnutuksia
- erilaisten nuotinnus- ja sovitushjelmien käyttö
- omien säestystaitojen kehittäminen
- monipuolista säestysohjelmiston läpikäyntiä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu ja kehittää omia soittotaitojaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuksia luoda omaa musiikkia ja tuoda esille itselle tärkeitä asioita musiikin avulla. Hän oppii käyttämään uutta teknologiaa omien sävellysten ja sovitusten tekemisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken). Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso on korvattavissa yhden lukuvuoden pituisella ryhmäsoittokurssilla.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista tai osasuorituksia itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Laulun iloa, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustuu äänenmuodostukseen ja hengitystekniikkaan
- kehittää omaa laulu- ja esiintymistaitoa
- oppii laulamaan moniäänisesti
- tutustuu monipuolisesti lauluohjelmistoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan äänenmuodostukseen, hengitystekniikkaan ja moniääniseen laulamiseen
- tutustutaan fraseeraukseen ja tulkintaan
- opitaan esiintymään erilaisissa tilaisuuksissa
- tutustutaan monipuolisesti erilaisiin ohjelmistoihin eri tyylikausilta
- lauletaan yksi- tai moniäänisesti yhdessä ja/tai yksin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu omaan lauluääneen, sen vahvuuksiin ja kehittämisalueisiin. Hän saa tilaisuuden ilmaista itseään laulaen yksin tai ryhmässä. Ryhmässä hän saa kokemuksia yhdessä tekemisestä ja laulamisen sosiaalisesta voimasta ja vaikutuksesta omaan hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa kokemuksia esiintymisestä erilaisissa tilaisuuksista ja täten rohkeutta esiintyä tulevaisuudessa erilaisissa tilanteissa. Hän saa tilaisuuden laulaa itselle tärkeistä asioista ja

käsitellä itselle ehkä vaikeitakin asioita. Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään muille musiikin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittämisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso on korvattavissa yhden lukuvuoden säännöllisellä osallistumisella koulun ulkopuoliseen kuoroon tai yksinlauluopetukseen. Esiintymiset voivat jakaantua 1-3 vuodelle. Kurssimerkintä edellyttää vähintään kolme julkista esiintymistä.

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksessa. Opintojakson suorittamista tai osasuorituksia itsenäisesti voidaan harkita vain erityisestä syystä.

Teoriasta tiedoksi ja taidoksi, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteena on, että opiskelija oppii syvällisemmin musiikinteorian perustietoja
- oppia merkitsemään erilaisia rytmejä ja melodioita sekä lukemaan niitä
- oppia sointuopin ja soinnutuksen periaatteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelu etenee analyysitehtävin, kirjallisin harjoituksin ja käytännön soittotehtävien avulla
- hyödynnetään myös internetin suomia musiikinteorian opiskelumahdollisuuksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii katsomaan ja kuuntelemaan musiikkia uudella tavalla teorian kautta. Hän saa kokemuksia ja harjoitusta musiikin monitieteellisyydestä ja yhteydestä muihin tieteisiin. Opiskelija saa työkaluja ja menetelmiä oman musiikillisen luovuuden esilletuomiseen. Hän oppii hahmottamaan musiikkia ja sen rakenteita sekä käyttämään musiikinteoriaa apuna tuottaessaan omia sävellyksiä tai sovituksia eri tavoin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija harjoittaa omia musiikillisia taitoja ja kehittää omia teoriataitojaan. Hän oppii ymmärtämään musiikillisia rakenteita myös käytännössä ja näin syventämään omaa musiikin ymmärtämystään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken). Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakso on korvattavissa vastaavilla 2 opintopisteen lukioaikaisilla musiikinteorian kurseilla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Musiikin historiaa antiikista nykyyhetkeen, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua länsimaisen taidemusiikin kehitykseen antiikin ilmiöistä tähän päivään
- tutustua miten kunkin aikakauden tapahtumat ilmenevät musiikissa tai miten musiikki on vaikuttanut kunakin aikakautena
- tutustua tärkeimpiin aikakauden säveltäjiin ja heidän tuotantonsa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolista musiikin kuuntelua
- tutustutaan aikakausien musiikkiin monipuolisin menetelmin
- syvennetään tietämystä säveltäjistä myös kirjallisin tehtävin
- rakentavaa keskustelua kuuntelukokemuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuessaan eri aikakausien musiikkiin opiskelija avartaa ja laajentaa omaa ajatteluaan ja näkemyksiään aikakausien musiikista ja yhteiskunnista. Samalla hän oppii ymmärtämään oman aikakautensa musiikkia ja sen kehitystä sekä oman maan musiikin suhdetta muiden kulttuurien musiikkiin ja niiden vaikutusta oman maan eri aikakausien musiikkiin ja musiikkielämään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso mahdollistaa opiskelijan eettisen pohdinnan kunkin aikakauden kohdalla säveltäjien hyvinvoinnista ja sen jakautumisesta esim. sukupuolen tai yhteiskuntaluokkien näkökulmasta. Opiskelija ymmärtää yhteiskunnallisten tapahtumien vaikutukset säveltäjien musiikin kehittämiseen ja heidän hyvinvointiinsa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää eri aikakausien yhteiskunnallisten muutosten ja maan kulttuurin vaikutukset kunkin maan säveltäjiin ja heidän musiikkiinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken). Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa toteutumistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksella, itsearvioinnin ohjeistuksella, tuntipalautteella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakso on korvattavissa vastaavilla (2op) musiikkitiedon opinnoilla.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutus- ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämäntaitot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Hylätty suoritus = H. Kesken oleva suoritus = K.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Hylätty suoritus = H. Kesken oleva suoritus = K.

Työelämään tutustuminen, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu työelämään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu vähintään viikon ajan (esim. koulun loma-aikoina) valitsemaansa ammattiin ja työpaikkaan.
- Opiskelija laatii ammatista ja työpaikasta sekä kokemuksistaan työntekijänä oppimispäiväkirjan tai raportin.
- Kurssilaisten kesken voidaan kokoontua jakamaan kokemuksia työelämästä erikseen sovittavina aikoina.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

S=suoritettu, H=hylätty

Opiskelutaidot ja hyvinvointi, 1 op (OP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelutaitojen oppiminen
- omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ja stressin hallinta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelutaitojen ja opiskelustrategioiden opetteleminen
- omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ja stressin hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä. Hylätty suoritus = H. Kesken oleva suoritus = K.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyyssuomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja

- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmällä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*

- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*

- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*

- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisista mittausmenetelmistä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät

- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi (4-10) Keskeneneräisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskeneneräinen esim. poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmällä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmällä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Psykologian kertausopintojakso, 1 op (PS06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena harjoitella ja kerrata psykologian ylioppilaskirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö muokataan opiskelijälähtöisesti heidän toiveiden ja tavoitteiden pohjalta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on suoritettu (S) tai hylätty (H)

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, mutta siinä voi olla itsenäisesti suoritettavia osia.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmällä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmällä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Psykologian tutkimusopintojakso, 1 op (PS07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään tutkimuksen tekemisen eri vaiheet ja tunnistamaan tutkimuksen tekemiselle tärkeät kriteerit

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tekee tutkimussuunnitelman ja sen pohjalta toteuttaa tutkimuksen.
- Opintojakson aikana syvennetään tietoa tutkimusten tekemisestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso on mahdollista suorittaa, kun pakollinen psykologia opintojakso on suoritettu.

Opintojakso arvioidaan suoritettu (S) tai hylätty (H).

Opintojakso suositellaan suoritettavan lähiopetuksessa.

Hyväksyty suoritusmerkintä vaatii, että opiskelija:

- Tekee tutkimussuunnitelman ja toteuttaa tutkimuksen huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti.
- Opiskelija osoittaa työskentelyllään hallitsevan tutkimuksen teon peruseriaatteet ja kriteerit.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian tutkimusopintojakso voidaan toteuttaa yhdessä jonkun psykologian syventävän opintojakson kanssa. Tällöin aihe tutkimukseen saadaan opintojaksolta ja tutkimuksen tekeminen tukee syventävän opintojakson oppisisältöä.

Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1Ä11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön,

yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävästä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietämiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoidaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen

- osaa selittää erilaisten terveystieteen ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystieteen malli, muutosvaihemalli
- terveystieteen ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy opintojaksossa terveystiedon osalta sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** terveystiedon osalta kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Summatiivinen arviointi toteutetaan esimerkiksi yksilö- ja ryhmätehtävien, kokeiden sekä tuntityöskentelyn avulla.

Formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajan palautteena, oman oppimisensa ja työskentelyn itsearviointina, vertaispalautteena ja keskustelujen avulla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti ainoastaan painavasta syystä. Opintojakson itsenäisessä suorittamisessa terveystiedon osalta voidaan käyttää monipuolisesti kirjallisia tehtäviä, esitelmiä, portfolioita, itse- ja vertaisarviointitehtäviä. Itsenäistä suorittamista arvioidaan tehtävien, portfolion, kokeiden ja muun työskentelyn avulla.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Summatiivinen arviointi toteutetaan esimerkiksi yksilö- ja ryhmätehtävien, kokeiden sekä tuntityöskentelyn avulla.

Formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajan palautteena, oman oppimisensa ja työskentelyn itsearviointina, vertaispalautteena ja keskustelujen avulla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti ainoastaan painavasta syystä. Opintojakson itsenäisessä suorittamisessa käytetään monipuolisesti kirjallisia tehtäviä, esitelmiä, portfolioita, itse- ja vertaisarviointitehtäviä. Itsenäistä suorittamista arvioidaan tehtävien, portfolion, kokeiden ja muun työskentelyn avulla.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystieteiden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautiin riskitekijöitä, esittämään perustelluja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautiin näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveystieteisiin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveystieteiden, itsehoito- ja omahoito- merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyden ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyden ja terveyden eriarvoisuuden vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Paikallinen lisäys

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Summatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi yksilö- ja ryhmätehtävien, kokeiden sekä tuntityöskentelyn avulla.

Formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajan palautteena, oman oppimisensa ja työskentelyn itsearviointina, vertaispalautteena ja keskustelujen avulla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti ainoastaan painavasta syystä. Opintojakson itsenäisessä suorittamisessa käytetään monipuolisesti kirjallisia tehtäviä, pienoistutkielmia, portfolioita, itse- ja vertaisarviointitehtäviä. Itsenäistä suorittamista arvioidaan tehtävien, pienoistutkielmien, portfolion, kokeiden ja muun työskentelyn avulla.

Terveystiedon kertausopintojakso, 1 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on harjoitella ja kerrata terveystiedon ylioppilaskirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen kertaamalla aikaisemmillä opintojaksoilla käytyjä keskeisiä sisältöjä
- Harjoitellaan ylioppilaskokeeseen vastaamista
- Harjoitellaan yleisten taulukko- ja piirto-ohjelmien käyttöä ylioppilaskoetta varten
- Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan sisältöjen painopistealueisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritettu / hylätty.

Summatiivinen arviointi toteutetaan esimerkiksi yksilö- ja ryhmätehtävien, kurssikokeiden sekä tuntityöskentelyn avulla.

Formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajan palautteena, oman oppimisensa ja työskentelyn itsearviointina, vertaispalautteena ja keskustelujen avulla.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiategstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten

sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentamista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa

ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen

mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Ruotsin kielen niveltävä opintojakso, 1 op (RUB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteena on toimia niveltävänä ja valmentavana opintojaksona siirryttäessä peruskoulusta lukioon.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään peruskoulussa opiskeltuja asioita
- Aihepiirit ja viestintätilanteet liittyvät nuorten arkipäivään
- Rakenteista kerrataan ja vahvistetaan perusasiat sanaluokista sekä päälauseen sanajärjestyksestä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan ruotsin kielen käyttöä monenlaisissa arkipäivän viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja taitoa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi. Opintojen alkuun sijoittuvan niveltävän opintojakson arvioinnin ja palautteen painopisteenä ovat erityisesti opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Itsearviointiin työkaluna käytetään opiskelijan omaa kieliprofiilia, joka voidaan laatia esim. sähköisen portfolion muotoon. Kieliprofiilia täydennetään ja työstetään jokaisen kurssin aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksena ennen opintojaksoa RUB11. Suositellaan pakollisten opintojaksojen RUB10-RUB15 suorittamista numerojärjestyksessä.

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan tietoisuus omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan vahvistuu vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät opiskelijan lähiympäristöön (perhe, harrastukset, vapaa-aika ja asuminen)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena.

Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin keskeiset sisällöt ovat ihmissuhteet, yksilön ja yhteisön hyvinvointi sekä lähiympäristö.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää moduulin aikana keskustelu- ja kuuntelutaitojaan sekä harjaannuttaa ääntämistään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee edelleen lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla ruotsin kielen kirjallista tuottamista. Erilaisten teemasanojen avulla opiskelija työstää ja kehittää omaa ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti sekä ymmärtämisen että tuottamisen tasolla.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

- mahdollinen yhteistyö musiikin kanssa Lucia-perinteen osalta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa vahvistetaan mm. opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tuottamis- ja tulkitsemistaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa tutustutaan suomenruotsalaisiin ja pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee hieman pidempien tekstien tuottamista. Opintojakson arviointi koostuu kotona tehtävistä kirjallista tuotoksista, mahdollisista sanastoa käsittelevistä testeistä ja kielitaidon eri osa-alueita monipuolisesti mittaavista koetehtävistä.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin vaihtelevat tekstilajit käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia.

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulissa harjoitellaan erityisesti kirjallisesti mielipiteen ilmaisua ja oman näkökulman perustelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa opiskelija tutustuu opiskelu- ja työmahdollisuuksiin ruotsin kielellä. Lisäksi käsitellään pohjoismaista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä erilaisissa opiskeluun ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- **Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen**

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulissa syvennetään opiskelijan taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kielitaitoaan luovasti, jo hallitsemaansa monipuolisesti käyttäen ja entisestään laajentaen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeerinen arviointi (4-10). Arviointi ja palaute kohdistuu taitoon tuottaa kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Opintojakson aikana opiskelija tutustuu ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin ja harjoittelee niissä esiintyviä suullisia ja kirjallisia kielenkäyttötilanteita. Opiskelija tuottaa vähintään yhden lyhyen ja yhden keskipitkän kirjallisen tuotoksen, jotka pisteitetään ja joista hän saa laajemman kirjallisen/suullisen palautteen voidakseen kehittää edelleen omia ruotsin kielen tuottamistaitojaan. Opintojakson lopussa opiskelijat osallistuvat valtakunnalliseen materiaaliin perustuvaan suulliseen kokeeseen, josta saavat erillisen todistuksen päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Syvennetään aikaisempien moduulien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä elämäntavan näkökulmasta huomioiden opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin keskeisinä sisältöinä ovat eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä sekä sananvapaus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 1 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää opiskelijoiden kuullun ja luetun ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista mahdollisimman monipuolisen materiaalin avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Moduulin painopisteet määräytyvät yksilöllisesti opiskelijoiden tarpeen mukaisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan opiskelijoiden ruotsin kielen taitoa erilaisissa viestintätilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vankennetaan opiskelijan tietoisuutta kielen ja kulttuurin yhteydestä ja seurataan ajankohtaisia kulttuuri-ilmiöitä globaalista näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeerinen arviointi (4-10). Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin perustana päättökokeena suoritettava mahdollinen preliminäärikoe, jota täydentävät opintojakson monipuoliset, lähinnä ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin liittyvät näytöt. Opintojakson painopisteet määräytyvät yksilöllisesti opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Monitaiteellinen projekti, 2 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan taiteidenvälisen kokonaisuuden
- opiskelija oppii käyttämään ja soveltamaan aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja
- opiskelija oppii luovaa ajattelua ja käyttämään taitojaan ja ratkaisemaan asioita luovasti
- opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällöt vaihtelevat tarjolla olevien mahdollisuuksien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Projektiopinnoissa opiskelija valitsee itselleen kiinnostavan erikoistumisalueen (näyttely, lavastus, puvustus, ääni ja valo) ja pääsee sitä kautta suunnittelemaan toimintaa yhdessä muun ryhmän kanssa. Lisäksi jokainen erikoistumisryhmä pyrkii tuottamaan toiminnallaan tuloksen, jossa haluttu viesti ja tarina välitetään kokonaisuuden kautta katsojalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitaiteellinen projekti perustuu useiden eri erikoisalueiden osaamisen sovittamiseen yhden päämäärän toteuttamiseksi. Opiskelijan valmiudet kehittyvät useilla eri osaamisen osa-alueilla, sillä projektiryhmien sisältö on lähtökohtaisesti monipuolista osaamista ja luovaa ongelmanratkaisukykyä vaativaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Soveltava valtakunnallinen Opintojakso

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suoritetaan lähiopetuksessa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää taiteellista, luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.

Tieteidenvälinen projekti, 2 op (TO2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutkii ilmiöiden tieteidenvälisiä yhteyksiä
- Opiskelija hahmottaa ilmiöiden tieteidenvälistä luonnetta
- Opiskelija hyödyntää tiede- ja taideperustaisia menetelmiä ilmiöiden tarkastelussa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tieteidenvälinen työskentely erilaisten ilmiöiden parissa
- Ilmiöiden monisyisten luonteiden tutkiminen erilaisia menetelmiä ja tieteenaloja hyödyntämällä
- Sisällöt ja teemat vaihtelevat ajankohtaisten ilmiöiden ja resurssien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisessä projektissa opiskelija ottaa osaa ilmiöoppimisen prosessiin, jossa opetellaan hahmottamaan ilmiöiden moniulotteista ja tieteidenvälistä luonnetta. Opiskelijoita kannustetaan luovaan ongelmanratkaisuun eri ilmiöiden parissa työskennellessä. Konstruktivistisen oppimisen mallin mukaisesti oppilaiden "mieliin kasaantunut oppiainekohtainen tieto" pääsee hyödynnettäväksi ja hahmotettavaksi monitieteisessä ilmiöoppimisen ympäristössä. Lisäksi projekti kehittää luovuutta pohdittaessa erilaisia tutkimusmenetelmiä ja oppiaineiden tarjoamia näkökulmia ja käsittelytapoja eri ilmiöihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Toimittaessa erilaisten tieteenalojen välillä on ymmärrettävä niiden erilaisia kieliä ja kyettävä yhdistämään niitä merkityksellisen vuorovaikutuksen saavuttamiseksi. Tieteenaloja yhdistävä toiminta laajentaa opiskelijan mahdollisuuksia ymmärtää ja käydä keskustelua, eli toimia vuorovaikutuksessa ilmiöitä koskettavien tieteenalojen julkaisujen ja asiantuntijoiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ilmiöiden tarkastelu useista eri näkökulmista laajentaa opiskelijoiden kykyä ymmärtää erilaisten yhteiskunnan toimintaan vaikuttavien ilmiöiden monitahoisuutta. Lisäksi kyky tarkastella asioita eri näkökulmista parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia ottaa kantaa heitä koskeviin kysymyksiin ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suoritetaan lähiopetuksessa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen soveltava opintojakso

Tieteidenvälinen projekti on resurssien mukaan tarjolla oleva ajankohtaisiin ilmiöihin pureutuva opintojakso, jossa perehdytään erilaisten kulttuurin, luonnon ja yhteiskunnan ilmiöiden tieteidenvälisiin yhteyksiin hyödyntämällä eri oppiaineista saatavia tietoja ja taitoja. Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää tieteidenvälistä ajatteluaan oppiainerajat ylittävässä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa.

Opintojakson tarkoitus on tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia hyödyntää monipuolisesti oppimaansa erilaisten teemojen parissa. Keskeistä opintojaksossa ovat toiminnallisuus ja ajankohtaisuus. Opintojakson toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia tutkimus- ja ilmaisukeinoja.

Opintojakson teemojen mahdollisuudet ovat rajattomat ja tutkimuksen keskiössä voivat olla esimerkiksi

- Ääni: tutkimuksia ja tulkintoja musiikin, fysiikan ja äidinkielen keinoin
- Rakentaminen: Matematiikka, fysiikka, kuvataide, tekninen työ yms.
- Ilmastonmuutos; maantiede, biologia, fysiikka, kuvataide yms.
- Talvi ; Luonnontieteet, taito- ja taideaineet, kemia, fysiikka yms.
- Kahvi; yhteiskuntaoppi, historia, kemia,

Opintojakso voidaan esimerkiksi yhdistää moduulina muihin kokonaisuuksiin.

Yrittäjyys tutuksi, 2 op (TO3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Työelämätaitojen, yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan oppiminen
- Omien ideoiden kehittäminen ja ideasta tuotteeksi -prosessin oppiminen
- Omien vahvuuksien löytäminen tekemisen kautta
- Vuorovaikutus-, ryhmätyö- ja johtajuustaitojen kehittäminen
- Taloudellisen ajattelun kehittäminen
- Yrityksen toimintamallin oppiminen käytännössä
- Ongelmien ratkaisu ja haasteellisista tilanteista selviäminen
- Liiketoimintaosaamisen, kuten markkinoinnin, taloushallinnon ja johtamisen tärkeyden huomaaminen ja perusasioiden oppiminen

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suoritetaan lähiopetuksessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen soveltava opintojakso:

Opintojaksolla osallistutaan NY24-leirille sekä ollaan mukana järjestämässä yrittäjyyteen liittyvää tapahtumaa toisille opiskelijoille.

NY24-leiri on vuorokauden kestävä kokonaisuus, jossa nuoret perustavat kuvitteellisen yrityksen oman liikeideansa pohjalta. Leirillä työskennellään ryhmissä tehtäviä ratkoen, ja osallistumalla yhteisluennoille.

Yrittäjyys-opintojakso, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yrittäjyys-opintojaksolla perustetaan NY-yritys.

NY-yritys on opiskelijoiden perustama harjoitusyritys, joka toimii yhden lukuvuoden ajan. NY-yritys toimii oikealla rahalla ja myy tuotteitaan ja palveluitaan oikeille asiakkaille. Lukuvuoden aikana tutustutaan kaikkiin yrityksen pyörittämisen käytänteisiin.

Opintojakson tavoitteena on syventää TO3 Yrittäjyys tutuksi -opintojakson tavoitteita sekä opettaa käytännössä, millaista on toimia yrittäjänä Suomessa. Opintojakson jälkeen opiskelijalla on realistinen kuva yrittäjyydestä ja hän pystyy pohtimaan yrittäjyyttä yhtenä vaihtoehtona tulevalle työurallaan.

Taidetta kaikilla aisteilla, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa

- Tutkitaan opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen
- Toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Soveltava paikallinen opintojakso

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S= suoritettu, H= hylätty, K= kesken)

Keskeneräinen opintojakso merkitään K (=kesken).

Opintojakso voi olla keskeneräinen esimerkiksi poissaolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää arvioitavaa, itsenäistä opiskelua.

Opintojakso suoritetaan lähiopetuksessa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Konsertti on audiovisuaalinen elämys. Ääni ja liike tukevat performanssissa usein toisiaan. Tietokoneohjelmoitu ääni taulussa keskustelelee museovieraan kanssa. Sävellyksistä tehdään maalauksia. Maalauksista tehdään videoita ja oopperoita. Taiteessa teokset, tarinat ja kokemukset voivat jatkojalostua mihin tahansa muotoon, sillä taide-elämys siinä missä elämäkin, on poikkeuksetta moniaistista.

Ei ole vain yhtä taidetta, eikä taide ole vain toisistaan irrallisia tekniikoita ja taiteenlajeja. Taide on pikemminkin kerroksellinen ilmiö, jossa eri alueet keskustelelevat keskenään; yhteiskunnasta, ympäristöstä ja yksilöstä kumpuavia teemoja sekä erilaisten taiteiden keinojen hyödyntämistä näiden ilmiöiden näkyväksi tekemisessä. Taidetta kaikilla aisteilla –opintojaksolla tarkastellaan taiteen ja kulttuurin suhdetta, sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opintojaksolla tutkitaan opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä eri taiteenalojen keinoja hyödyntäen ja niitä yhdistellen. Opintojakso toteutetaan vähintään kahden taiteenalan, esimerkiksi kuvataiteen ja musiikin, välisenä kokonaisuutena, johon opiskelijat pääsevät laajasti vaikuttamaan.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitojaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määritellyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraisissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja

asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön.

Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen

- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen kehittymistä tukee esimerkiksi oman kielenopiskelun reflektointi.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan käyttämällä opintojaksolla työtapoina esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyä, blogin kirjoittamista, vierailuja ja/tai haastatteluja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi teksteissä käsiteltävien aihepiirien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan käyttämällä opintojaksolla työtapoina esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyä, blogin kirjoittamista, vierailuja ja/tai haastatteluja.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen kehittymistä tukee esimerkiksi oman kielenopiskelun reflektointi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi teksteissä käsiteltävien aihepiirien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu

esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttäen reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen painottuu opintojaksolla esimerkiksi kansainvälisen kulttuurin eri aloilta tulevien aineistojen hyödyntämisen ja opiskelijan omien tuotosten kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan osaamisen taitoja vahvistetaan esimerkiksi käsittelemällä kaunokirjallista teosta ja/tai tekemällä podcastia, sarjakuvaa, animaatiota tai taidearvostelua.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen taitoja vahvistetaan esimerkiksi valitsemalla työtavoiksi vierailu ja/tai pari- ja ryhmätyöskentely.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi luovan tuotoksen tekemisen yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen arviointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen painottuu opintojaksolla esimerkiksi ajankohtaisten aineistojen hyödyntämisen ja opiskelijan omien tuotosten kautta. Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opintojaksolla esimerkiksi toteuttamalla englanninkielistä uutisseurantaa, tekemällä vierailuja, laatimalla mielipidekirjoitus ja/tai interaktiivinen artikkeli.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan opintojaksolla esimerkiksi toteuttamalla pari- ja ryhmätyöskentelyä ja/tai vertaisarviointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan osaamista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai tiedonhankintaan ja argumentointiin liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi tietolähteiden hyödyntämiseen tähtäävän tehtävän yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi valitsemalla työtavoiksi tutkimustehtävä, artikkelianalyysin ja/tai tiivistelmän kirjoittaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu edelleen esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyn ja/tai vierailujen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen toteutuvat opintojaksolla esimerkiksi kestävää tulevaisuutta rakentavien innovaatioiden käsittelyn yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla pääautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai havainnoista raportointiin liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena

on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi ongelmanratkaisutehtävän yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan pari- ja ryhmätyöskentelyn lisäksi esimerkiksi videotehtäviä, vierailuja ja haastatteluja tekemällä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen painottuu opintojaksolla esimerkiksi arjen hallintaan sekä opiskeluun ja työntekoon liittyvissä tehtävissä, vierailuissa ja/tai haastatteluissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi työnhakuun tai kansainvälisiin yhteyksiin liittyvien tehtävien yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla sosiaalisen median seuranta tai uutisseuranta globaaleista ympäristökysymyksistä ja kansainvälisistä sopimusneuvotteluista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa toteuttamalla pari- tai ryhmätyöskentelyä johonkin ratkaisua ja kompromisseja vaativaan ongelmatilanteeseen liittyen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai uutisseurantaan liittyvässä tehtävässä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi ryhmätyötilanteen tai neuvottelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositteluaan opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*

- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla haastatteluja ja pari- ja ryhmätehtäviä. Vuorovaikutusosaamista tukevat myös opiskelijoiden pitämät puheet ja muut suulliset esitykset.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla pedagogista draamaa opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvässä tehtävässä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vuorovaikutustaidoistaan esimerkiksi ryhmätyötilanteen tai puheen pitämisen yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu pääasiassa opiskelijan osaamiseen suullisen kielitaidon osa-alueella ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojaksolla voi suorittaa Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen, josta opiskelija saa erillisen arvosanan ja todistuksen, jonka hän saa päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Lukion englantiin valmentava opintojakso, 1 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata englannin perusrakenteita sekä vahvistaa kielellistä osaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan peruskoulussa opittuja sanasto- ja rakenneasioita sekä valmistaudutaan lukion englannin opiskeluun.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan opintojaksolla esimerkiksi toteuttamalla pari- ja ryhmätyöskentelyä ja/tai vertaisarviointia sekä suullisesti että kirjallisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja taitoa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (suoritettu/hylätty).

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat opintojakson tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi. Opintojen alkuun sijoittuvan niveltävän opintojakson arvioinnin ja palautteen painopisteenä ovat erityisesti opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Itsearviointin työkaluna käytetään opiskelijan omaa kieliprofiilia, joka voidaan laatia esim. sähköisen portfolion muotoon. Kieliprofiilia täydennetään ja työstetään jokaisen kurssin aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lähiopetuksena ennen opintojaksoa ENA1. Suositellaan pakollisten opintojaksojen ENA1-ENA6 suorittamista numerojärjestyksessä.

Kuuntelu- ja keskusteluharjoitukset, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjoittaa ja kehittää englannin kielen suullista ilmaisua rennossa ilmapiirissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso sisältää helpohkoja keskusteluharjoituksia erilaisissa tilanteissa. Lisäksi vahvistetaan kuullunymmärtämisvalmiuksia erilaisten kuunteluiden avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen toteutuu jatkuvan kielellisen vuorovaikutuksen kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista tukevat mm. opintojaksolla käytettävät keskusteluaiheet.

Luovan kirjoittamisen opintojakso, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjoittaa ja kehittää kirjallisia viestintätaitoja sekä monipuolista ilmaisuvaramia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla laaditaan erilaisia tekstejä (mm. asiatekstiä, mielipidetekstiä, runoja, vuoropuhelua, satuja) yksin ja ryhmissä. Opintojaksoon voidaan sisällyttää kielenhuoltoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen toteutuu kirjallisen vuorovaikutuksen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen toteutuu opintojaksolla tuotettavien kirjoitelmien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Kertaava opintojakso yo-kokeeseen osallistuville (ns. abien kertaus), 2 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oppijakson tavoitteena on kerrata kattavasti kielioppia ja sanastoa sekä valmistautua ylioppilaskokeeseen tekemällä kuullun- ja luetunymmärtämisharjoituksia sekä kirjallisia tuotoksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan ja harjoitellaan lukion oppimäärän sisältöjä erilaisten tehtävyyppien avulla. Opintojakso sisältää ajankohtaisia tehtäviä, kuullun ymmärtämistä sekä kirjoitustehtäviä.
- Opintojakson päätteeksi tehdään preliminäärikoe. Opintojakson painopisteet määräytyvät yksilöllisesti opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (suoritettu/hylätty).

Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

7.20.2. Saksa (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Osaamisen arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat opintojakson teemat, kuten kulttuuritietous ja omasta kotimaasta kertominen. Kieliprofiilia täydennetään oman oppimisen ja opiskelustrategioiden kehittymisen tukena.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB33
- Suositellaan opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulissa harjoitellaan monipuolisesti arjen viestintä- ja asioimistilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä. Näin menetellään kaikissa tämän oppiaineen opintojaksoissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Suosittelaa opintojakson moduulien suorittamista numerojärjestyksessä.

Perustaso 1, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

- vastaa opintojaksoa VKB34

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustilanteiden hallintaa moduulin aihepiireistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa käsitellään saksan kieltä ja sen eri variantteja sekä opitaan kertomaan Suomesta saksaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 2, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- vastaa opintojaksoa VKB35

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Moduulin aihepiireinä hyvinvointi ja terveys.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai

ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palautteen antaminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman monipuolisesti siten, että opiskelijalla on opintojakson aikana useita tilaisuuksia näyttää omaa osaamistaan kielellisillä osa-alueilla. Opintojakson teemat, kuten kulttuuritietous ja omasta kotimaasta kertominen ovat arvioinnin ja palautteen kohteena. Kieliprofiilia täydennetään oman oppimisen ja opiskelustrategioiden kehittymisen tukena.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 3, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- vastaa opintojaksoa VKB36

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa käsitellään ajankohtaisia kulttuuri-ilmiöitä kotimaassa ja saksankielisellä alueella.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palaute kohdistuvat laajasti monilukutaitoon. Opiskelijat seuraavat mahdollisuuksien mukaan kielialueen ajankohtaisia kulttuuri-ilmiöitä ja medioita ja tuottavat niiden perusteella myös itsearviointiin perustaksi materiaalia. Täydennetään kieliprofiilia edellä mainituilla työnäytteillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 4, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB37

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa käsitellään opiskelu- ja työmahdollisuuksia meillä ja muualla sekä pohditaan tulevaisuuden suunnitelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat opintojakson teemat. Pyritään mahdollisimman monipuoliseen ja kannustavaan arviointiin, jossa kaikki kielelliset osa-alueet painottuvat opintojakson aiheisiin luontevasti sopivalla tavalla. Täydennetään edelleen kieliprofilia osana itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 5, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

324

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB38

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Käsitellään medioita ja harjoitellaan monilukutaitoa sekä lähdekritiikkiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palaute kohdistuu opintojakson aihepiirejä käsitteleviin, mahdollisimman monipuolisiin tehtävätyyppeihin. Syvennetään monilukutaitoa ja lähdekritiikkiä. Kieliprofiilia täydennetään aihepiireihin sopivilla työnäytteillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustason jatko 1, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Moduulin aihepiireinä ovat erilaiset asumismuodot ja kestävä elämäntapa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat opintojakson teemat, joiden hallintaa testataan mahdollisimman monipuolisilla mittarein. Opiskelijoille annetaan mahdollisuuksia näyttää osaamistaan ja pohtia omaa edistymistään kieliprofiilin avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaaan opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustason jatko 2, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa käsitellään kansainvälistä osaamista ja yhteistyötä sekä tutustutaan erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan edelleen vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiirien puitteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Opiskelijalle annetaan mahdollisuuksia osoittaa kielitaitoaan erilaisten tehtävätyyppien avulla. Kieliprofilia täydennetään itse- ja vertaisarvioinnin avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

7.20.3. Saksa (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiinomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulissa harjoitellaan keskeisiä arkipäivän viestintätilanteita ja tutustutaan käyttökelpoisiin viestintästrategioihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Aloittaessaan uuden kielen opiskelun opiskelija laajentaa omaa kulttuurista ja kielellistä osaamistaan sekä saa lisää työkaluja toimia globaalissa ympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeerinen arviointi 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä. Näin menetellään kaikissa tämän oppiaineen opintojaksoissa.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Suullisen kielitaidon osalta painottuvat arkipäivän viestintätilanteet, kuten itsensä esitleminen ja omasta lähipiiristä kertominen. Kieliprofiiliin auttaa opiskeilijaa hahmottamaan uutta kieltä suhteessa muihin jo osaamiinsa kieliin ja hyödyntämään hyviksi havaitsemiaan oppimisstrategioita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Suosittelaa opintojakson moduulien suorittamista numerojärjestyksessä.

Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Moduulissa keskitytään vuorovaikutukseen omassa lähipiirissä, harjoitellaan selviytymistä arkipäivän sosiaalisissa kohtaamisissa sekä tavanomaisissa asiointitilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu arkipäivän viestintätilanteiden kautta oman äidinkiелensä ja kohdekielen välisiin kulttuurieroihin ja oivaltaa kielen ja kulttuurin välisen, jatkuvasti muuttuvan vuorovaikutussuhteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeerinen arviointi 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat erilaisissa sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa selviytyminen. Lisäksi painotetaan kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden hallintaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- *vastaa moduulia VKB21*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Edeltävän moduulin vuorovaikutustilanteiden vahvistaminen ja aihepiirien laajentaminen vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulissa käsitellään teemoja vapaa-aika, harrastukset ja koulu, jotka tukevat opiskelijan hyvinvointia ja antavat hänelle uusia näkökulmia aiheeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisesti työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat tavanomaisissa asiointitilanteissa selviäminen sekä omasta vapaa-ajasta ja koulusta kertominen. Opintojakson aihepiirit antavat mahdollisuuden vertaisarviointiin. Täydennetään kieliprofiilia itsearviointiin tukena.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 1, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurieroja vertailua

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB22

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa käsitellään saksan kielen levinneisyyttä ja variantteja sekä käsitellään Suomea saksaksi. Tarkastellaan maiden kulttuurieroja ja arkielämän erilaista tapakulttuuria.

Vuorovaikutusosaaminen

Edellisten moduulien tapaan vuorovaikutustaitoja vahvistetaan ja laajennetaan moduulien teemojen mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat opintojakson teemat, kuten kulttuuritietous ja omasta kotimaasta kertominen. Kieliprofiilia täydennetään oman oppimisen ja opiskelustrategioiden kehittymisen tukena.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 2, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB23

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Hyvinvointiosaaminen

Moduulissa käsitellään hyvinvointia ja terveyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palautteen antaminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman monipuolisesti siten, että opiskelijalla on opintojakson aikana useita tilaisuuksia näyttää omaa osaamistaan kielellisillä osa-alueilla. Opintojakson teemat, kuten kulttuuritietous ja omasta kotimaasta kertominen ovat arvioinnin ja palautteen kohteena. Kieliprofiilia täydennetään oman oppimisen ja opiskelustrategioiden kehittymisen tukena.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 3, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB24

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulissa käsitellään ajankohtaisia kulttuuriaihteita saksankieliseltä alueelta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiirien mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palaute kohdistuvat laajasti monilukutaitoon. Opiskelijat seuraavat mahdollisuuksien mukaan kielialueen ajankohtaisia kulttuuri-ilmiöitä ja medioita ja tuottavat niiden perusteella myös itsearviointiin perustaksi materiaalia. Täydennetään kieliprofiilia edellä mainituilla työnäytteillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 4, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB25

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa käsitellään työelämää ja opiskelumahdollisuuksia sekä tulevaisuuden suunnitelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja laajennetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisesti työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat opintojakson teemoja käsittelevät tehtävät. Pyritään mahdollisimman monipuoliseen ja kannustavaan arviointiin, jossa kaikki kielelliset osa-alueet painottuvat opintojakson aiheisiin luontevasti sopivalla tavalla. Täydennetään edelleen kieliprofiliia osana itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

Perustaso 5, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

- vastaa moduulia VKB26

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa käsitellään medioita, lähdekritiikkiä ja erilaisia vaikuttamisen keinoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Laajennetaan ja vahvistetaan vuorovaikutustaitoja moduulin aihepiireistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijan oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana antamalla palautetta esimerkiksi opiskelijan työskentelystä vuorovaikutustilanteissa tai ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelun aikaisen palautteen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi työskentelytavoistaan ja vaikutustaidoistaan esimerkiksi rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelun yhteydessä .

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10. Opintojakson jäädessä kesken arviointina merkintä K (kesken). Tällöin opiskelijan tulee täydentää puuttuvia suorituksiaan seuraavan jakson kuluessa tai muuhun yhdessä opiskelijan kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

Arviointi ja palaute kohdistuu opintojakson aihepiirejä käsitteleviin, mahdollisimman monipuolisiin tehtävätyyppeihin. Syvennetään monilukutaitoa ja lähdekritiikkiä. Kieliprofiilia täydennetään aihepiireihin sopivilla työnäytteillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suosittelaa opintojakson suorittamista lähiopetuksena. Opintojakso voi sisältää itsenäisesti suoritettavia osioita.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävänsä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväen kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniolotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyneyttä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiategstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiategstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*

- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroin. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan **numeroasteikolla 4 - 10**. Käytössä tarvittaessa myös merkintä K = Kesken.

Summatiivisessa arvioinnissa käytetään toteutuskerrasta riippuen kirjallisia kokeita sekä erilaisia essee-, aineisto-, analyysi-, tiedonhankinta-, kirjoitus- ja tutkimustehtäviä.

Formatiivisen arvioinnin keinoja voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi vertais- ja itsearviointi, oppimispäiväkirjat ja ryhmätyöt.

Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan numeroarviointina. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin lähiopetuksena annettavan opintojakson suoritus- ja arviointiperiaatteita.

7.22. Tietotekniikka (ATK)

Tavoitteet

Antaa opiskelijalle valmiuksia tietojenkäsittelyyn

Opintojaksot

Tietokoneen peruskäyttötaito, 2 op (AT1)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tietokoneen peruskäyttötaidon harjoittelu ja kehittäminen
- Keskeisten ja yleisten tietokoneohjelmien (esim. Office) käytön harjoittelu
- Ylioppilaskirjoituksissa käytettävien ohjelmistojen harjoittelu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4 -10 tai suoritusmerkinnällä S. Hylätty opintojakso = H. Opintojakso kesken = K. Opintojakso voi sisältää itsenäisiä osasuorituksia. Koko opintojakson suorittaminen itsenäisesti vaatii luvan. Lupamenettely on kuvattu toisaalla tässä opetussuunnitelmassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Harjoitellaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien ohjelmistojen käyttöä.

Ohjelmointi 1, 2 op (AT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssilla opiskellaan perusasioita tekstipohjaisesta ohjelmoinnista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoinnin perusteet, kielenä esimerkiksi Java

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4 -10 tai suoritusmerkinnällä S. Hylätty opintojakso = H. Opintojakso kesken = K. Opintojakso voi sisältää itsenäisiä osasuorituksia. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan ja edistymisestään mm. arvioitavien ohjelmointiharjoitusten kautta. Opintojakson arviointi voi koostua esimerkiksi osasuorituksista tai laajemmasta ohjelmointikokonaisuudesta tai näiden yhdistelmästä. Opintojakso voi sisältää itsenäisiä osasuorituksia. Koko opintojakson suorittaminen itsenäisesti vaatii luvan. Lupamenettely on kuvattu toisaalla tässä opetussuunnitelmassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan perusasioita ohjelmoinnista. Kurssi ei vaadi aikaisempaa osaamista ohjelmoinnista, mutta antaa perustaitoja jatko-opintoja silmälläpitäen. Ohjelmointikielenä esim Java.

Ohjelmointi 2, 2 op (AT3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4 -10 tai suoritusmerkinnällä S. Hylätty opintojakso = H. Opintojakso kesken = K. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan ja edistymisestään mm. arvioitavien ohjelmointiharjoitusten kautta. Opintojakson arviointi voi koostua esimerkiksi osasuorituksista tai laajemmasta ohjelmointikokonaisuudesta tai näiden yhdistelmästä. Opintojakso voi sisältää itsenäisiä osasuorituksia. Koko opintojakson suorittaminen itsenäisesti vaatii luvan. Lupamenettely on kuvattu toisaalla tässä opetussuunnitelmassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisältö suunnitellaan opiskelijoiden kanssa yhdessä.

7.23. Luonnontieteiden yhteinen kokonaisuus (Luma)

Opintojaksot

Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.24. Integraatio-opintojaksot

Kestävä kehitys, 3 op (FY2, KE2, BI2)

Oppiaineet

- Biologia
- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävästä energiatalouden näkökulmasta.*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemian ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojakson arviointiin voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroarviointina (4-10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

HI1 ja GE1 Ihminen ympäristön muokkaajana, 4 op (HI1GE1)

Oppiaineet

- Maantiede
- Historia

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen
- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Maaailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Maaailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys

- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä.

Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso **arvioidaan asteikolla 4-10** siten, että Ge1- ja Hi1-kursseista annetaan erilliset arvosanat. Opintojaksoon voidaan sisällyttää itsenäistä opiskelua, joka voidaan arvioida joko numeroin (4–10) tai suoritusmerkintänä (S = hyväksytty suoritus). Opintojaksoa ei voi suorittaa kokonaan itsenäisesti.

Formatiivinen arviointi: Opiskelija tekee opettajan tuella itsearviointia opintojakson aikana esimerkiksi osaamisensa, oppimisensa, opiskelumotivaationsa ja työskentelynsä kehittymisestä. Vertaispalautetta voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätöiden arviointiin. Opettaja voi tukea opiskelijaa esimerkiksi alkukartoituksilla, itsearvioinnin ohjeistuksella ja kommentoinnilla sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla.

Summatiivinen arviointi: Arviointi perustuu esimerkiksi arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, kurssikokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiaktiivisuuteen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssi rakentuu kuudesta historiallisesta kokonaisuudesta, joihin maantieteen sisällöt on integroitu:

1. Varhaiset korkeakulttuurit
 - Tulvat, keinokastelu, maan suolaantuminen, vesikriisi, vesijalanjälki
 - Korkeakulttuurin tunnusmerkit, neoliittinen vallankumous
2. Antiikin Kreikka ja Rooma
 - Maatalousmaan eroosio, metsien hakkuut, endogeeniset riskit (maanjäristykset ja tulivuorenpurkaukset)
 - Kaupankäynnin edellytykset ja merkitys antiikin yhteiskunnille, orjatalous
3. Keskiäika
 - Ravinnon tuottamisen haasteet ja ratkaisut, tuotantoketjut, tautimaantiede
 - Maatalouden kehitys, feodalismi, sääty-yhteiskunta, rahatalous, kansallisvaltioiden synty, musta surma
4. Löytöretket ja uusi aika
 - Monimuotoisuuden merkitys (ekosysteemipalvelut) ja uhat, vieraslajit, taudit, neokolonialismi
 - Kartografian ja paikantamisen historia, löytöretkien edellytykset ja seuraukset, maailmankaupan synty
5. Teollistuminen ja massatuotanto
 - Vesistöjen ja ilman saastuminen, ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus, bio- ja kiertotalous
 - Teollistumisen edellytykset, kaupungistuminen, luokkayhteiskunnasta kulutusyhteiskuntaan, siirtolaisuus, elinkeinorakenteen muutos
6. Globaalin maailman haasteet ja ratkaisut

- Väestönkasvu, globaali eriarvoisuus, kehityksen mittarit, Agenda 2030.
- Väestöhistoria, uusien teknologioiden, globalisaation ja ilmastomuutoksen yhteiskunnalliset vaikutukset

Liikunta1 ja Terveystieto1, 4 op (LI1TE1)

Oppiaineet

- Liikunta
- Terveystieto

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentämään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystieteen ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystieteen malli, muutosvaihemalli

- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit*
- *mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** terveystiedon osalta kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Hyvinvointiosaamista liikunnan osalta opintojaksossa vahvistetaan tukemalla opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista. Lisäksi terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuri on opintojakson keskiössä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy opintojaksossa terveystiedon osalta sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy opintojaksossa liikunnan osalta monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Vuorovaikutusosaamisen kehittämiseksi opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan itsesäättelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Summatiivinen arviointi toteutetaan esimerkiksi yksilö- ja ryhmätehtävien, kokeiden sekä tuntityöskentelyn avulla.

Formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajan palautteena, oman oppimisensa ja työskentelyn itsearviointina, vertaispalautteena ja keskustelujen avulla.

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti ainoastaan painavasta syystä. Opintojakson itsenäisessä suorittamisessa terveystiedon osalta voidaan käyttää monipuolisesti kirjallisia tehtäviä, esitelmiä, portfolioita, itse- ja vertaisarviointitehtäviä. Itsenäistä suorittamista arvioidaan tehtävien, portfolioon, kokeiden ja muun työskentelyn avulla.

Liikunnan osalta itsenäisessä suorituksessa suoritettavista sisällöissä voidaan hyödyntää teksti-, kuva- ja videomuotoista suorituspäiväkirjaa ja opintojaksosta kootaan portfolio. Itsenäisesti suoritettavaan opintojaksoon voi sisältyä myös lyhyempiä kirjallisia tehtäviä.

Luonnontieteiden työopintojakso (ma, fy, ke, bi, ge), 2 op (Luma1)

Oppiaineet

- Luonnontieteiden yhteinen kokonaisuus
- Biologia
- Fysiikka
- Maantiede
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa luonnontieteellisiä tutkimustöitä
- Opiskelija osaa kirjoittaa tieteellisen työselostuksen suorittamistaan kokeista
- Opiskelija kerää tietoa luonnontieteiden käytöstä ja/tai tutustuu luonnontieteiden käyttöön työelämän eri aloilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten luonnontieteellisten tutkimustöiden tekeminen
- Tutkimusraporttien laatiminen
- Luonnontieteiden sovellukset työelämässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanoilla S (hyväksytty suoritus) ja H (hylätty). Opintojakson arviointi: Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen, oppimispäiväkirjan tai palautettavien tehtävien avulla, niiden yhdistelmänä tai muulla soveltuvalla tavalla. Opintojakson aikana opiskelija voi saada palautetta osaamisestaan esimerkiksi pistokokeiden, palautettavien tehtävien tai harjoitustöiden kautta. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisenä opiskeluna.

Opintojakson ollessa kesken esimerkiksi puuttuvien palautettavien töiden tai kokeiden vuoksi, tulee opintojakson arviointiin merkintä K (kesken). Opintojakso tulee tällöin suorittaa loppuun vaaditut tehtävät suorittaen opintojakson päättymistä seuraavan jakson loppuun mennessä.

Psykologia1 ja äidinkieli ja kirjallisuus 1, 4 op (PS1ÄI1)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Psykologia

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen
- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä

- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psykykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson moduulit arvioidaan erikseen.

Psykologia:

Numeroarviointi (4-10) Keskenäisestä opintojaksosta tulee merkintä K. Opintojakso voi olla keskenäinen esim. poissolojen tai palauttamattomien/hylättyjen osasuoritusten vuoksi. Tällöin opintojakso tulee suorittaa loppuun.

Summatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeen tai kokeiden avulla, tehtävillä, projektityöllä, näiden yhdistelmillä tai muulla osaamista mittaavalla tavalla. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Formatiivinen arviointi: Voidaan toteuttaa esimerkiksi itsearviointina, vertaispalautteena, tuntipalautteena, näiden yhdistelmillä tai muulla oppimisen aikana toteutetulla tavalla.

Opintojakso voi sisältää itsenäistä opiskelua ja opintojakson voi suorittaa myös kokonaan itsenäisesti. Jos koko opintojakso suoritetaan itsenäisesti, suoritus noudattaa kyseisen opintojakson opetussuunnitelmaa ja arvioidaan opintojakson arviointia vastaavin menetelmin.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppaneille kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötapoja tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla ja tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkäähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojansa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitteily

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.